

Raport z ewaluacji wdrażania LSR lata 2016–2022

LGD „Promenada S 12”

Rejowiec Fabryczny, 2022

Opracowanie:

I Wstęp. Streszczenie najważniejszych wyników badania	4
I.1 Wprowadzenie	5
I.2 Podstawa prawna	5
I.3 Cel badania	6
I.4 Zakres badania	6
II Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania	7
II.1 Procedura dokonywania monitoringu i ewaluacji,	7
II.2 Wykorzystane narzędzia badawcze i źródła danych	8
III Opis wyników badania wraz z ich interpretacją	10
III.1 Analiza stopnia realizacji wskaźników	14
III.2 Analiza stopnia realizacji celów i wskaźników LSR – stan na 2021 rok	19
III.3 Analiza stopnia wykorzystania budżetu	24
III.4 Zestawienie przeprowadzonych naborów w badanym okresie	25
III.5 Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru realizacji LSR	27
III.6 Opinie beneficjentów współpracujących z LGD	35
IV. Odpowiedzi na wskazane pytania badawcze	37
IV.1 Odpowiedzi na pytania badawcze, synteza	37
IV.2 ocena według przyjętych kryteriów ewaluacyjnych	40
V Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje	42
V.1 Wnioski	42
V.2 Rekomendacje	44

I Wstęp. Streszczenie najważniejszych wyników badania

Poziom realizacji dokumentu „Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016 – 2022 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania PROMENADA S 12” w okresie został oceniony jako dobry. W trakcie badań sygnalizowano, iż pod kątem rozwoju przedsiębiorczości skala realnego oddziaływania jest mało widoczna – nie wpłynęło to znacząco na rozwój przedsiębiorczości biorąc pod uwagę cały obszar jaki obejmują działania. Jednak z drugiej strony odnotowano istotną pomoc dla osób z grup defaworyzowanych – znacząca liczba osób bezrobotnych złożyła wnioski i udało im się otworzyć własne działalności. Wsparcia oferowanego przez LGD było bardzo dużo i odpowiadało na wiele potrzeb, dzięki czemu bardzo dużo beneficjentów podjęło działalność gospodarczą.

Jako bariery utrudniające osiągnięcie pożądanego poziomu efektywności funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania PROMENADA S 12 należy wskazać zewnętrzne takie jak komunikacja i praktyka kooperacji z instytucjami biorącymi udział we wdrażaniu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, długi okres weryfikacji wniosków oraz wewnętrzne m.in. ograniczone zasoby kadrowe.

Wyniki badania wskazują, że największym powodzeniem i zarazem sukcesem na poziomie wdrażania były działania związane z podniesieniem wiedzy mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości, remont, budowa, przebudowa dróg, ciągów pieszych, pieszko-rowerowych, działania w zakresie włączenia społecznego oraz zabezpieczenie, doposażenie i/lub odtworzenie obiektów cennych kulturowo.

Jako szczególnie istotny należy ocenić zakres interwencji w ramach podejmowania oraz szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości. Wskaźnik dotyczący liczby zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa osiąga niski poziom realizacji zarówno w oparciu o operacje już zakończone (41,7%) jak i w oparciu o operacje rozpoczęte, które jeszcze nie zostały rozliczone (66,7%). W przypadku drugiego ze wskazanych przedsięwzięć, wskaźnik dotyczący liczby zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejących przedsiębiorstw osiąga niski poziom realizacji w oparciu o operacje już zakończone (47%), jak również w oparciu o operacje rozpoczęte, które jeszcze nie zostały rozliczone (58,8%). **Jednym z powodów takiej sytuacji były wprowadzone zmiany do PROW w 2021 r. (realizacja programu została wydłużona o 2 lata, zmiany zaszyły także w planie finansowym programu). Dzięki temu LGD mogło się ubiegać o dodatkowe środki na wdrażanie LSR. W związku z powyższym podpisano aneks do umowy ramowej zwiększający budżet LSR o blisko 1,8 mln. zł. oraz dokonano niezbędnej aktualizacji LSR. Następstwem zmian było także zwiększenie wartości docelowych wskaźników w przedsięwzięciach z zakresu podejmowania działalności gospodarczej, rozwijania działalności gospodarczej oraz rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej. Podsumowując, niski poziom realizacji tych wskaźników wynika również ze zmian w systemie wdrażania PROW. Obszar wymaga jednak zwiększenia poziomu efektywności**

funkcjonowania, głównie z punktu widzenia kontaktów międzyinstytucjonalnych. Należy także wziąć pod uwagę konieczność uproszczenia kryteriów związanych z możliwością otrzymania dofinansowania.

W badanym okresie funkcjonowanie LGD było niedostatecznie oceniane w zakresie integracji społecznej. Badania wskazało na niski poziom zaangażowania mieszkańców w wydarzenia i działania podejmowane na terenie danej gminy co jest jednym z najlepszych wskaźników efektywności działań LGD. W przypadku badanych mieszkańców obszaru, na którym wdrażana jest ewaluowana LSR, zaangażowanie to jest stosunkowo niskie. Nie jest to jednak czynnik w pełni zależny od LGD, lecz wynika z uwarunkowań lokalnych.

I.1 Wprowadzenie

Prezentowany dokument zawiera wyniki ewaluacji „Lokalne Strategii Rozwoju na lata 2016 – 2022 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania PROMENADA S 12”. Celem badania było przeprowadzenie ewaluacji wdrażania LSR w zakresie związanym z realizacją wskaźników i prawidłowym określeniem celów LSR.

Ewaluacja to obiektywna ocena projektu, programu lub polityki na wszystkich jego etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Powinna ona dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Często dotyczy ona procesu określenia wartości lub ważności działania, polityki lub programu. Ażeby prezentowany raport w pełni prezentował zakres działań LGD dokument obejmuje również monitoring postępu rzeczowego realizowania założeń LSR.

Niniejszy raport ewaluacyjny opiera się na ocenie wdrażania założeń LSR i odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte później działania pozwoliły na osiągnięcie założonych rezultatów.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z ewaluacji definiowanej jako badanie społeczno-ekonomiczne, którego celem jest oszacowanie w odniesieniu do jasno sformułowanych kryteriów (skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości) oraz efektów wdrażania interwencji publicznych rozumianej w opracowywanym przypadku jako poziom realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju¹. Ewaluacja ma na celu również identyfikację barier związanych z realizacją celów wskazanych w LSR.

I.2 Podstawa prawna

Konieczność przeprowadzenia ewaluacji wynika z zapisów „Lokalne Strategii Rozwoju na lata 2016 – 2022 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania PROMENADA S 12” w szczególności zawartych w rozdziale XI Monitoring i ewaluacja oraz Załącznikiem nr 2 do LSR. Zgodnie z wymienionym wyżej załącznikiem:

¹ Pierwotnie planowana ewaluacja miała mieć charakter końcowy. Jednak w związku z przedłużeniem realizacji PROW 2014-2020, Beneficjenci mogą realizować operacje do 30 czerwca 2024. LGD jeszcze w 2023 roku może ogłaszać nabory wniosków finansowane z perspektywy 2014 – 2020. Niestety za zmianami w PROW nie poszła zmiana Wytycznych MRIRW dotyczącej wskazanej ewaluacji. Stąd raport nie ma charakteru ewaluacji końcowej.

Ewaluacja LSR dostarczać będzie rzetelnych i użytecznych informacji, które będą następnie wykorzystane w procesie decyzyjnym oraz we współpracy partnerów zaangażowanych we wdrażanie LSR.

Drugim elementem określającym kształt monitoringu i ewaluacji w niniejszym dokumencie są regulacje Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawarte w Wytycznych nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Tym samym podstawa prawna do przeprowadzenia ewaluacji wynika z regulacji wyższego rzędu oraz przepisów wewnętrznych LGD. Przywoływane założenia są względem siebie spójne.

I.3 Cel badania

Niniejszy raport ewaluacyjny ma charakter sprawozdawczy. Jego celem jest ocena wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz realizacji działań Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania, w szczególności związanych z realizacją wskaźników i prawidłowym określeniem celów LSR. W raporcie ujęto również rekomendacje, których realizacja umożliwi wprowadzanie zmian i optymalizację wdrażania LSR oraz usprawnianie funkcjonowania LGD w kolejnych latach. Jest to również bardzo istotne w perspektywie budowania planów strategicznych i operacyjnych w kolejnej perspektywie finansowej UE.

I.4 Zakres badania

Poniżej zdefiniowano zakres badania ewaluacyjnego wraz z określeniem obligatoryjnych obszarów badawczych. Perspektywy przeprowadzonego badania ewaluacyjnego:

- przedmiotowa - **przedmiotem ewaluacji są zadania zrealizowane przez Lokalną Grupę Działania PROMENADA S 12 w celu wypełnienia założeń określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju;**
- czasowa - **raport dotyczy okresu realizacji LSR i funkcjonowania LGD (od 16.05.2016 r. – 31.12.2021 r.);**
- przestrzenna - **zakres przestrzenny raportu obejmuje obszar wszystkich gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12 obejmujący Gminy: Chełm, Sawin, Siedliszcze, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny oraz miasto Rejowiec Fabryczny, gdzie były realizowane zadania objęte LSR.**

Zgodnie z wytycznymi i regulacjami zakres badania, ewaluacji zewnętrznej, dotyczy następujących pytań i obszarów badawczych, umieszczonych w poniższej tabeli.

Tabela 1 Obligatoryjny zakres badania

Obszar badawczy	Pytania badawcze
Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)	Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
Ocena wpływu na kapitał społeczny	Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne? W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
Przedsiębiorczość	W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?

Obszar badawczy	Pytania badawcze
	Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
Turystyka kulturowa i dziedzictwo	W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego? W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
Grupy defaworyzowane	Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup? Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego? Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
Innowacyjność	W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne? Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
Projekty współpracy	Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy? Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
Ocena funkcjonowania LGD	Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR? Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)? Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
Ocena procesu wdrażania	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem? Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów? Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)? Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
Wartość dodana podejścia LEADER	Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie? Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany? Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia? Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Źródło: opracowanie własne

II Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

II.1 Procedura dokonywania monitoringu i ewaluacji

W przeprowadzonym badaniu prezentuje się wyniki monitoringu, które dodatkowo podlegają ocenie jakościowej. Tym samym mamy do czynienia z przeprowadzeniem pełnej procedury ewaluacyjnej koncentrującej się na elemencie ilościowym oraz jakościowym.

Badaniu poddano:

- stopień realizacji celów i wskaźników LSR,
- stopień wykorzystania budżetu,
- ocenę warunków życia i możliwości rozwoju w gminach wchodzących w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12,
- ocenę działań LGD PROMENADA S 12 realizowanych w ramach LSR na obszarze gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12,

- korzystanie z działań i oferty LGD PROMENADA S 12 realizowanych w ramach LSR na obszarze gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12.

II.2 Wykorzystane narzędzia badawcze i źródła danych

W procesie ewaluacji aktualnie obowiązującej „Lokalne Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12” wykorzystano następujące źródła informacji i narzędzia badawcze:

- tekst Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12,
- tekst Raportu podsumowującego warsztat refleksyjny LGD PROMENADA S 12 przeprowadzony w dniu 23.02.2022 r.
- inne dane i informacje pozyskane ze Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania PROMENADA S 12:
 - liczba zrealizowanych działań w ramach wyszczególnionych wskaźników,
 - sprawozdanie z wykorzystania budżetu,
 - dokumentacja dotycząca przeprowadzonych naborów wniosków,
- dane statystyczne pozyskane z Banku Danych Lokalnych, dotyczące:
 - liczby ludności w gminach objętych LSR,
 - przyrostu naturalnego na 1000 ludności w gminach objętych LSR,
 - salda migracji wewnętrznej w gminach objętych LSR,
 - ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach objętych LSR,
 - bezrobocia rejestrowanego w gminach objętych LSR,
 - liczby pracujących na 1000 ludności w gminach objętych LSR,
 - przeciętnego wynagrodzenia brutto w gminach objętych LSR,
 - liczby Podmiotów Gospodarki Narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w gminach objętych LSR,
 - dochodów na 1 mieszkańca w gminach objętych LSR,
 - wydatków na 1 mieszkańca w gminach objętych LSR,
- informacje ze strony internetowej ze Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Promenada S12:
 - Liczby ogłaszanych konkursów, liczby złożonych wniosków, liczby wybranych wniosków, liczby projektów zgodnych z LSR, kwot przyznanej pomocy (w zł).

Powyższe źródła danych i pozostałe pozyskane materiały były poddane analizie w ramach tzw. „desk research”. Analiza źródeł wtórnych („desk research”) to poszukiwanie informacji dostępnych,

wytworzonych podczas realizacji określonych przedsięwzięć, będących ich bezpośrednim efektem, lub opisujących ich przebieg. Desk research polega także na analizie danych zgromadzonych przez inne podmioty, np. dane statystyczne. Podstawę analizy stanowią ustawy, akty prawne, dokumenty, statystyki publiczne, sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne etc.

- **dwa zogniskowane wywiady grupowe z udziałem biura LGD oraz Zarządu LGD, w których uczestniczyło łącznie 11 osób.**

Zogniskowany wywiad grupowy to metoda badawcza wykorzystywana w badaniach jakościowych w psychologii, socjologii, badaniach społecznych i marketingowych. Obecnie w metodologii badań stosuje się kilka terminów akcentujących różne aspekty metody. Wyrażenie „zogniskowany wywiad grupowy” (focused group interview) to nazwa amerykańska, utworzona w latach czterdziestych XX wieku. Podkreśla ona aktywność prowadzącego (moderatora), który zadaje pytania - prowadzi wywiad równocześnie z kilkoma osobami. Nazwa „grupa zogniskowana” (focus group) sugeruje, że uczestnicy są skupieni na określonym temacie. Z kolei popularny w Europie termin „dyskusja grupowa” (group discussion) akcentuje aktywność uczestników, interakcję i wymianę poglądów. Niezależnie od tego, jaką zastosujemy nazwę, myślimy zasadniczo o tym samym - o aktywności badawczej polegającej na tym, że moderator prowadzi dyskusję zaproszonych wcześniej respondentów, dobranych zgodnie z kryteriami wynikającymi z celów projektu. Grupa dyskusyjna, wg współczesnych standardów, powinna liczyć od 6 do 8 osób. Jedna sesja trwa zwykle około 1,5 - 2 godzin. Prototypem takiej sytuacji są autentyczne spotkania i dyskusje ludzi w świecie.

- **pogłębiony grupowy wywiad telefoniczny z Radą LGD, w którym uczestniczyło 5 osób.**

Wywiad telefoniczny jest prowadzony w podobny sposób co wywiad kwestionariuszowy, ale za pośrednictwem telefonu. Osobą przeprowadzającą wywiad jest badacz, który zaznacza odpowiedzi respondentów i automatycznie przetwarza je do bazy danych. W kwestionariusze wywiadów telefonicznych można wkomponować elementy badań jakościowych w postaci pytań otwartych i półotwartych.

- **indywidualne wywiady pogłębione z beneficjentami działań LGD – 8 wywiadów.**

Wykorzystana technika to jakościowa metoda zbierania informacji podczas indywidualnej rozmowy z respondentem. W wywiadzie pogłębionym nacisk kładzie się na swobodę wypowiedzi. Ankieter tak kieruje rozmową, aby poruszone były wszystkie tematy, ale pozwala na pełną swobodę wypowiedzi respondenta. Dzięki wywiadam pogłębionym: dobrze poznajemy opinie i postawy rozmówców, opisujemy motywy działań, sprawdzamy stopień rozumienia pomysłów czy też eksplorujemy wizerunek organizacji.

III Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

Poniżej przedstawiono najważniejsze, z perspektywy prowadzonej ewaluacji, charakterystyki gmin będących obszarem realizacji LSR. Dane te stanowią podstawę oceny sytuacji demograficznej w gminach, sytuacji na rynku pracy oraz finansów publicznych i sektora pozarządowego, co pozwala ocenić podejmowane w ramach LSR działania w kontekście ich wpływu na określone wskaźniki rozwoju gmin.

W tabeli 2 przedstawiono dane dotyczące liczby mieszkańców w gminach objętych działaniami LGD, dane dotyczące przyrostu naturalnego na 1000 ludności oraz salda migracji wewnętrznej:

- w roku 2021 na obszarze gmin objętych LSR mieszkało łącznie nieco ponad 42 tys. ludzi, a największą pod tym względem gminą obszaru jest Chełm (15 134 mieszkańców),
- we wszystkich gminach, będących w obszarze działania LSR, w 2021 roku odnotowany został ujemny przyrost naturalny. W przypadku gminy Chełm (-0,53) może on być częściowo łagodzony przez dodatnie saldo migracji wewnętrznej (53). Podobnie kształtuje się to w gminie Rejowiec Fabryczny, gdzie ujemny przyrost naturalny na 1000 ludności (-8,05) może być częściowo niwelowany przez dodatnie saldo migracji wewnętrznej (17). W przypadku gminy Rejowiec ujemny przyrost naturalny (-6,16) będzie z kolei pogłębiany przez ujemne saldo migracji wewnętrznej (-25). Podobnie sytuacja ta wygląda w mieście Rejowiec Fabryczny, gdzie przyrost naturalny także jest ujemny i wynosi -7,35, przy ujemnym saldzie migracji wewnętrznej (-25). Najbardziej niekorzystna sytuacja ze względu na wartości salda migracji wewnętrznej ma miejsce w gminie Sawin (-30).

Tabela 2 Opis gmin będących w obszarze LSR- dane demograficzne (dane w %)

Gmina	Ludność	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Saldo migracji wewnętrznej
	2021	2021	2021
Chełm	15 134	-0,53	53
Sawin	5 394	-5,33	-30
Siedliszcze	6 776	-6,75	5
Rejowiec	6 259	-6,16	-25
Rejowiec Fabryczny	4 167	-8,05	17
Miasto Rejowiec Fabryczny	4 293	-7,35	-25
Suma	42 023		
Średnia		-5,70	-0,83

Źródło: dane GUS

Dane dotyczące rynku pracy w obszarze LSR zaprezentowane zostały w tabeli 3:

- we wszystkich gminach pomiędzy 2016 i 2021 rokiem odnotowano spadek udziału osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym. W gminie Siedliszcze spadek ten jest najbardziej wyraźny i wynosi 2,1 pp.. Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku

produkcyjnym utrzymuje się na podobnym poziomie wyłącznie w mieście Rejowiec Fabryczny i wynosi 10,5%. Najniższy udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie Chełm, gdzie wynosi on 6,5%,

- dane dla bezrobocia rejestrowanego wskazują na znaczący spadek odsetka bezrobotnych w każdej z gmin obszaru LSR pomiędzy rokiem 2016 i 2021. Nie jest on równie dynamiczny w każdej gminie i wynosi od 3,9 pp. w mieście Rejowiec Fabryczny do 1,4% w gminie Sawin. Z najtrudniejszą sytuacją w obszarze bezrobocia rejestrowanego mamy wciąż do czynienia w gminie Rejowiec Fabryczny (19,8% w 2016 roku i 16,7% w 2021 r),
- liczba pracujących na 1000 ludności pozostaje na stosunkowo niskim poziomie, choć w porównaniu do danych za 2016 rok, także w tym wymiarze nastąpiła poprawa. Z najkorzystniejszą sytuacją mamy do czynienia w gminie Chełm (138) oraz mieście Rejowiec Fabryczny (107), z najgorszą natomiast w gminach Rejowiec i Rejowiec Fabryczny (49).

Tabela 3 Opis gmin będących w obszarze LSR- rynek pracy

Gmina	udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (w %)		Liczba osób w wieku produkcyjnym 2021		Bezrobocie rejestrowane (w %)		Pracujący na 1000 ludności	
	2021	2016	kobiety	mężczyźni	2021	2016	2021	2016
Chełm	6,50%	7,20%	4425	5044	10,10%	11,60%	163	138
Sawin	7,70%	8,30%	1450	1857	12,00%	13,40%	57	60
Siedliszcze	6,70%	8,80%	1848	2283	10,40%	14,30%	66	55
Rejowiec	10,50%	12,30%	1772	2092	16,30%	-	46	49
Rejowiec Fabryczny	10,70%	12,30%	1137	1395	16,70%	19,80%	63	49
Miasto Rejowiec Fabryczny	10,50%	10,60%	1256	1453	11,80%	15,70%	113	107
Suma			11 888	14 124				
Średnia			1981,33	2354,00			84,67	76,33

Źródło: dane GUS

Dane dotyczące sytuacji gospodarczej w obszarze LSR zaprezentowane zostały w tabeli 4:

- odnotować należy wzrost, we wszystkich gminach, liczby podmiotów Gospodarki Narodowej w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności i towarzyszący temu wzrost (poza gminą Sawin oraz Rejowiec) liczby pracujących na 1000,
- przeciętne wynagrodzenie brutto wzrosło w okresie 2016-2021 we wszystkich gminach obszaru LSR, natomiast należy tu pamiętać o roli wzrostu płacy minimalnej, która regulowana jest przepisami prawa krajowego.

Tabela 4 Opis gmin będących w obszarze LSR- sytuacja gospodarcza

Gmina	Podmioty Gospodarki Narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. Ludności	Przeciętne wynagrodzenie brutto (zł)
-------	---	--------------------------------------

	2021	2016	2021	2016
Chełm	827	673	4 292,00	3 334,00
Sawin	631	522	4 292,00	3 334,00
Siedliszcze	464	378	4 292,00	3 334,00
Rejowiec	489	427	4 292,00	3 334,00
Rejowiec Fabryczny	439	339	4 292,00	3 334,00
Miasto Rejowiec Fabryczny	670	546	4 292,00	3 334,00
Suma	3 520	2 885		
Średnia	586,67	480,83	4292,00	3334,00

Źródło: dane GUS

Dane dotyczące finansów publicznych oraz sektora pozarządowego w gminach objętych działaniem LSR przedstawiono w tabeli 5:

- z wyjątkiem gminy Rejowiec Fabryczny, wydatki na 1 mieszkańca nie przekraczają dochodów gmin na 1 mieszkańca,
- z negatywnym zjawiskiem, które wiązać należy z procesami demograficznymi oraz migracjami wewnętrznymi, jest spadek udziału dochodów podatkowych gmin od osób fizycznych i prawnych w 2021 roku w stosunku do danych dla 2016 roku. Zjawisko to występuje we wszystkich gminach, przy czym w największym stopniu zdaje się uderzać w dochody Miasta Rejowiec Fabryczny,
- liczba organizacji pozarządowych w gminach jest zróżnicowana, jednak w każdej z gmin będących w obszarze działania LSR, takie organizacje funkcjonują. Najwięcej organizacji pozarządowych mieści się w gminie Rejowiec Fabryczny (28) oraz Siedliszcze (15), natomiast najmniejsza ich liczba odnotowana została w gminie Rejowiec (6) oraz Miasto Rejowiec Fabryczny (7). Łącznie na obszarze LSR zarejestrowanych jest 77 organizacji pozarządowych.

Tabela 5 Opis gmin będących w obszarze LSR- finanse publiczne i sektor pozarządowy

Gmina	Finanse publiczne				Sektor pozarządowy
	Dochody na 1 mieszkańca (zł)	Wydatki na 1 mieszkańca (zł)	dochody podatkowe gmin od osób fizycznych i prawnych		Liczba organizacji pozarządowych
	2021	2021	2021	2016	2021
Chełm	5 000,00	4 600,00	26,60%	31,90%	13
Sawin	5 400,00	5 100,00	16,10%	18,30%	8
Siedliszcze	5 100,00	4 800,00	16,80%	17,70%	15
Rejowiec	4 900,00	4 600,00	18,60%	23,80%	6
Rejowiec Fabryczny	5 700,00	6 000,00	14,80%	17,20%	28
Miasto Rejowiec Fabryczny	6 800,00	6 800,00	21,50%	34,20%	7
Suma					77
Średnia	5483,33	5316,67	19,07%	23,85%	

Źródło: dane GUS

Powyższe dane wykorzystano do wstępnego podsumowania wskaźników oddziaływania dla celów ogólnych założonych w LSR. Wyniki przedstawione zostały w tabeli 6. W okresie objętym ewaluacją udało się osiągnąć założone na 2023 rok wartości docelowe dla dwóch spośród czterech wskaźników oddziaływania dla celów ogólnych. Obydwa zrealizowane wskaźniki dotyczą pierwszego celu ogólnego i są to:

- wzrost wskaźnika przedsiębiorczości na obszarze LGD,
- wzrost dochodów podatkowych gmin od osób fizycznych i prawnych.

Tabela 6 Wskaźniki oddziaływania dla celów ogólnych

	Kod wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan na rok 2023	Stan na rok 2021	% osiągnięcia danego wskaźnika
Cel ogólny 1	W 1.1	wzrost wskaźnika przedsiębiorczości na obszarze LGD	Podmioty/1000 mieszk.	296	586,67	198,20
	W 1.2	wzrost dochodów podatkowych gmin od osób fizycznych i prawnych	%	12	19	158,33
Cel ogólny 2	W 2.0	liczba organizacji pozarządowych na terenie LGD	liczba organizacji	93	77	82,80
	W 2.0	liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	%	10	9	90

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

W obydwu wskaźnikach osiągnięty został rezultat wyraźnie wyższy od założonych wartości docelowych. Wskaźniki oddziaływania dla drugiego celu ogólnego nie zostały na moment ewaluacji osiągnięte, jednak w obu wypadkach poziom realizacji przekracza 80% wartości docelowej. Należy pamiętać o tym, że wskaźniki te nie zależą jedynie od działań LGD oraz operacji realizowanych w ramach LSR. Na wskaźniki te wpływ mają czynniki zewnętrzne, często o charakterze krajowym.

III.1 Analiza stopnia realizacji wskaźników

W poniższej tabeli zilustrowano postęp w zakresie realizacji LSR w oparciu o wskaźniki rezultatu. Ujęto w analizie 15 zmiennych. Warto podkreślić, że poniższa tabela ma charakter monitorujący, tzn. odnosi się jedynie do postępu rzeczowego w realizacji poszczególnych wskaźników. Tym samym zostanie ona uzupełniona komentarzem opierającym się o badania jakościowe, które pozwalają na analizę danych z punktu widzenia praktyki działalności LGD.

Należy zwrócić uwagę, że spośród katalogu zmiennych ujętych w tabeli poniżej: pięć cechuje się wartością powyżej 100%:

1. liczba odwiedzin strony internetowej LGD,
2. liczba osób korzystających z nowej lub przebudowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego,
3. liczba osób, które wzięły udział w przedsięwzięciach o charakterze aktywizacyjnym i integracyjnym,
4. liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby,
5. liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych,

Poziom realizacji dwóch wskaźników przekroczył 90%:

1. liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu przygotowania wniosku o przyznanie pomocy, realizacji i rozliczenia operacji,
2. liczba osób korzystających z zabezpieczonych, odtworzonych lub/i doposażonych obiektów cennych kulturowo.

Tabela 7 Realizacja wskaźników rezultatu

L.p.	Nazwa wskaźnika rezultatu	Wartość liczbowa danego wskaźnika wskazanego w LSR do osiągnięcia	% osiągnięcia danego wskaźnika na rok 2021
1	liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno - konsultacyjnych	220	64
2	liczba odwiedzin strony internetowej LGD	10 000	1579,8
3	liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu przygotowania wniosku o przyznanie pomocy, realizacji i rozliczenia operacji	120	91,7
4	liczba podmiotów biorących udział w szkoleniach/spotkaniach/indywidualnym doradztwie, którym została przyznana pomoc	65	80
5	liczba utworzonych miejsc pracy	71	28,17
6	liczba utrzymanych miejsc pracy	121	57,12
7	liczba wdrożonych innowacji i rozwiązań z zakresu ochrony środowiska i klimatu	20	55
8	liczba osób korzystających z nowej lub przebudowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego	3000	388,3

L.p.	Nazwa wskaźnika rezultatu	Wartość liczbową danego wskaźnika wskazanego w LSR do osiągnięcia	% osiągnięcia danego wskaźnika na rok 2021
9	liczba osób korzystających z nowo powstałych / wyremontowanych / wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej sprzyjającej integracji i aktywizacji społecznej	14 000	48,43
10	liczba osób, które wzięły udział w przedsięwzięciach o charakterze aktywizacyjnym i integracyjnym	3500	100
11	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań	15	80
12	liczba osób przeszkolonych	20	60
13	liczba osób korzystających z zabezpieczonych, odtworzonych lub/i wyposażonych obiektów cennych kulturowo	1500	99,86
14	liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby	1	100
15	liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych	1	100

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

Jak wskazano, pięć wskaźników zostało zrealizowanych na poziomie co najmniej 100% zakładanych wartości docelowych na rok 2023. Należy podkreślić szczególnie wysoki poziom realizacji wskaźników:

- liczba odwiedzin strony internetowej LGD,
- liczba osób korzystających z nowej lub przebudowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego.

Tak wysoki poziom realizacji świadczy o szczególnie skutecznych działaniach promocyjnych i komunikacyjnych oraz wysokim poziomie zainteresowania mieszkańców działaniami podejmowanymi przez LGD.

W przypadku pozostałych wskaźników niepokój może budzić stosunkowo niski poziom realizacji wskaźników:

- liczba utworzonych miejsc pracy.
- liczba utrzymanych miejsc pracy.
- liczba wdrożonych innowacji i rozwiązań z zakresu ochrony środowiska i klimatu.

Zaznaczyć należy, że szczególnym utrudnieniem jest fakt, że realizacja tych wskaźników nie zależy w pełni od działań LGD, ale również od czynników zewnętrznych. Tym bardziej aktualny poziom realizacji może stawiać pod znakiem zapytania możliwość osiągnięcia wartości docelowych w przewidzianym czasie.

Należy zwrócić również uwagę na relatywnie niski poziom realizacji wskaźnika:

- liczba osób korzystających z nowo powstałych / wyremontowanych / wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej sprzyjającej integracji i aktywizacji społecznej.

W tym wypadku obecny rezultat może być wynikiem m.in. niewystarczających działań promocyjnych lub niedopasowania założonego poziomu docelowego do rzeczywistego znaczenia przewidzianych działań dla obszaru, na którym są one realizowane. **Należy odnotować fakt, iż jest to wskaźnik, którego wartość w 2021 roku została zwiększona w związku ze zwiększeniem budżetu LSR.**

W poniższej tabeli zilustrowano postęp realizacyjny LSR w oparciu o realizację wskaźników produktu. W analizie uwzględniono 19 zmiennych. W tym wypadku również należy zaznaczyć, że poniższa tabela ma charakter monitorujący, tzn. odnosi się jedynie do postępu rzeczowego w realizacji poszczególnych wskaźników. Tym samym zostanie ona uzupełniona komentarzem opierającym się o badania jakościowe, które pozwalają na analizę danych z punktu widzenia praktyki działalności LGD.

Dane dotyczące poziomu realizacji wartości docelowych dla poszczególnych zmiennych należy rozpatrywać przez pryzmat dwóch wartości - tych, które zostały na chwilę obecną osiągnięte w ramach wszystkich działań rozpoczętych w oparciu o podpisane umowy, oraz tych, które zostały osiągnięte w ramach działań już zakończonych.

Należy zwrócić uwagę, że spośród katalogu wskaźników ujętych w tabeli poniżej, w oparciu o dane dotyczące operacji zakończonych, siedem osiągnęło wartość co najmniej 100%:

- liczba spotkań o charakterze informacyjno-konsultacyjnym,
- liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje,
- liczba operacji z zastosowaniem rozwiązań przyjaznych środowisku,
- długość wybudowanych lub przebudowanych dróg,
- liczba przedsięwzięć /inicjatyw lokalnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców,
- liczba szkoleń,
- liczba zabezpieczonych, odtworzonych lub/i doposażonych obiektów, w tym zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim.

Dane dotyczące poziomu realizacji wskaźników w oparciu o podpisane umowy (które jeszcze nie zostały sfinalizowane) pozwalają założyć, że osiągnięcie oczekiwanej wartości docelowej przewidzianej na 2023 rok jest wysoce prawdopodobne w przypadku wskaźników:

- liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa,
- liczba szkoleń,
- liczba operacji z zastosowaniem rozwiązań przyjaznych środowisku.

Jako relatywnie niski odnotowuje się z kolei poziom realizacji wskaźników:

- liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa,
- liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejących przedsiębiorstw,

- liczba zrealizowanych operacji w zakresie rozwoju istniejących przedsiębiorstw ukierunkowanych na innowacje,
- liczba nowych / przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

W odniesieniu do tych czterech wskaźników wątpliwości wynikają nie tylko z ich obecnego poziomu realizacji oraz prognozowanego niewielkiego progresu w oparciu o otwarte operacje. Wątpliwości wynikają również z faktu, że realizacja tych wskaźników nie jest zależna jedynie od działań LGD, ale również od czynników zewnętrznych, na które LGD ma ograniczony wpływ.

Tabela 8 Realizacja wskaźników produktu

Lp.	Nazwa wskaźnika produktu	Wartość końcowa 2023 rok	Poziom realizacji wskaźnika na podstawie operacji rozpoczętych w oparciu o podpisane umowy (%)	Poziom realizacji wskaźnika na podstawie operacji zakończonych (%)
1	liczba spotkań o charakterze informacyjno-konsultacyjnym	12	100	108,33
2	liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa	260	100	65,76
3	liczba szkoleń	8	100	37,5
4	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	36	66,66	41,66
5	liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	13	169,23	115,58
6	liczba operacji z zastosowaniem rozwiązań przyjaznych środowisku	12	108,33	75
7	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejących przedsiębiorstw	17	58,82	47,05
8	liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	10	60	50
9	liczba operacji z zastosowaniem rozwiązań przyjaznych środowisku	5	114,28	100
10	długość wybudowanych lub przebudowanych dróg	8,15638	100,44	100,44
11	liczba nowych / przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	18	66,67	22,22
12	liczba przedsięwzięć /inicjatyw lokalnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców	3	100	100
13	liczba szkoleń	1	100	100
14	liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	6	50	50
15	liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	100	74	74
16	Liczba przedsięwzięć w zakresie rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	2	50	50

Lp.	Nazwa wskaźnika produktu	Wartość końcowa 2023 rok	Poziom realizacji wskaźnika na podstawie operacji rozpoczętych w oparciu o podpisane umowy (%)	Poziom realizacji wskaźnika na podstawie operacji zakończonych (%)
17	liczba zabezpieczonych, odtworzonych lub/i doposażonych obiektów, w tym zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	6	100	100
18	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	2	50	50
19	liczba konferencji / targów / prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	1	1	0

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

Podczas ewaluacji przeanalizowano również sprawozdanie z przebiegu warsztatu refleksyjnego, który został realizowany w dniu 23.02.2022. W warsztacie uczestniczyło 10 członków LGD, 3 członków Zarządu LGD, 4 członków Rady LGD, 1 członek organu kontroli wewnętrznej LGD oraz 2 pracowników LGD.

W trakcie warsztatu analizowano 10 obszarów tematycznych:

1. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?
2. W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?
3. W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?
4. W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?
5. Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?
6. Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?
7. Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
8. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?
9. Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR.
10. Sposób wykorzystania rekomendacji wynikających z warsztatu.

Odpowiedzi na powyższe pytania pozwoliły ustalić, że nie występują żadne czynniki mogące wpłynąć na przebieg realizacji LSR oraz negatywnie oddziaływać na możliwość osiągnięcia założonych rezultatów i wartości docelowych wskaźników.

III.2 Analiza stopnia realizacji celów i wskaźników LSR – stan na 2021 rok

Osiągnięcie celów założonych w LSR jest możliwe dzięki realizacji przewidzianych, zdefiniowanych przedsięwzięć. W realizowanej strategii przewidziano:

- w ramach pierwszego celu ogólnego *Rozwój przedsiębiorczości i wzrost konkurencyjności obszaru LGD*- pięć przedsięwzięć,
- w ramach drugiego celu ogólnego *Wspieranie włączenia społecznego i poprawa warunków życia na obszarze LGD* trzy przedsięwzięcia,
- w ramach trzeciego celu ogólnego *Wzmocnienie roli dziedzictwa w budowaniu spójności społecznej na obszarze LGD* dwa przedsięwzięcia.

Należy wskazać, że sześć spośród założonych przedsięwzięć definiowana jest przez jeden wskaźnik natomiast pozostałe mają charakter złożony i ich realizacja określona jest przez więcej niż jeden wskaźnik. Dane dotyczące realizowanych przedsięwzięć należy rozpatrywać przez pryzmat dwóch wartości- tych które zostały na chwilę obecną osiągnięte w ramach wszystkich działań rozpoczętych w oparciu o podpisane umowy, oraz tych, które zostały osiągnięte w ramach działań już zakończonych.

Na koniec roku 2021 trzy przedsięwzięcia (wszystkie definiowane są przez jeden wskaźnik) uzyskały przynajmniej 100% realizacji:

- podniesienie wiedzy mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości,
- remont, budowa, przebudowa dróg, ciągów pieszych, pieszo-rowerowych w zakresie włączenia społecznego,
- ocalić od zapomnienia - zabezpieczenie, doposażenie, i/lub odtworzenie obiektów cennych kulturowo.

W przypadku wskaźników dotyczących szkoleń oraz doradztwa:

- indywidualne doradztwo,
- szkolenia dla wnioskodawców z zakresu wniosku o przyznanie pomocy, realizacji i rozliczenia operacji,

osiągnięto docelowy poziom realizacji w ramach działań, które jeszcze nie zostały zakończone i w pełni rozliczone, niemniej wskazuje to na realne prawdopodobieństwo realizacji zakładanych wartości wskaźników.

W przypadku przedsięwzięć wielowskaźnikowych dane pozwalają zauważyć, że część ze wskaźników została zrealizowana na poziomie co najmniej 100% natomiast pozostałe jeszcze poziomu docelowego nie osiągnęły. Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku przedsięwzięć:

- tworzenie nowych pomiotów gospodarczych w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska,

- wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska,
- aktywizacja, integracja i wzrost kompetencji mieszkańców i kadry LGD,
- współpraca i wymiana doświadczeń w zakresie ochrony, promocji i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego.

Jako relatywnie niski odnotowuje się poziom realizacji przedsięwzięć:

- tworzenie nowych pomiotów gospodarczych w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska,
- wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska.

W przypadku pierwszego ze wskazanych, wskaźnik dotyczący liczby zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa osiąga niski poziom realizacji zarówno w oparciu o operacje już zakończone (41,7%) jak i w oparciu o operacje rozpoczęte, które jeszcze nie zostały rozliczone (66,7%). W przypadku drugiego ze wskazanych przedsięwzięć, wskaźnik dotyczący liczby zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejących przedsiębiorstw osiąga niski poziom realizacji w oparciu o operacje już zakończone (47%), jak również w oparciu o operacje rozpoczęte, które jeszcze nie zostały rozliczone (58,8%). W obydwu wypadkach obawa odnośnie możliwości osiągnięcia zakładanych rezultatów w przewidzianym czasie wynika z tego, że zależą one nie tylko od działań LGD, ale również od czynników, na które LGD nie ma wpływu np. uwarunkowań proceduralnych i administracyjnych.

Wątpliwości budzi również poziom realizacji przedsięwzięcia:

- Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej służącej integracji społecznej,

które na koniec roku zrealizowane zostało jedynie w 22% w oparciu o operacje już zakończone i w niespełna 67% o operacje rozpoczęte. Również w tym wypadku obawa odnośnie możliwości osiągnięcia wartości docelowych wynika z faktu, że ostateczny rezultat nie jest uzależniony wyłącznie od skuteczności działań LGD, ale również od czynników zewnętrznych, którymi może być dostępność i rzetelność wykonawców określonych prac związanych z budową i przebudową obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Tabela 9 Stopień realizacji celów – wskaźniki dedykowane przedsięwzięciom w LSR

Lp.	Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015 rok	Stan na 2021 - operacje rozpoczęte w oparciu o podpisane umowy (dane w %)	Stan na 2021 - operacje zakończone (dane w %)	Wartość końcowa 2023 rok
1.1.1	Podniesienie wiedzy mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości	mieszkańcy	aktywizacja	liczba spotkań o charakterze informacyjno-konsultacyjnym	szt.	0	100	108,33	12
1.1.2	Indywidualne doradztwo	mieszkańcy, osoby planujące podjęcie działalności ze szczególnym uwzględnieniem długotrwale bezrobotnych, przedsiębiorcy	koszty bieżące	liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	0	100	65,76	260
1.1.3	Szkolenia dla wnioskodawców z zakresu wniosku o przyznanie pomocy, realizacji i rozliczenia operacji	potencjalni wnioskodawcy	aktywizacja	liczba szkoleń	szt.	0	100	37,5	8
1.2.1	Tworzenie nowych pomiotów gospodarczych w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska	mieszkańcy / os. bezrobotne, długotrwale bezrobotne	konkurs 520 364,80 €	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	0	66,66	41,66	36
				liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	0	169,23	115,58	13
				liczba operacji z zastosowaniem rozwiązań przyjaznych środowisku	szt.	0	108,33	75	12
1.2.2	Wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw w tym z	przedsiębiorcy	konkurs 745 457,12 €	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejących przedsiębiorstw	szt.	0	58,82	47 05	17

Lp.	Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015 rok	Stan na 2021 - operacje rozpoczęte w oparciu o podpisane umowy (dane w %)	Stan na 2021 - operacje zakończone (dane w %)	Wartość końcowa 2023 rok
	wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska			liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	0	60	50	10
				liczba operacji z zastosowaniem rozwiązań przyjaznych środowisku	szt.	0	114,28	100	5
2.1.1	Remont, budowa, przebudowa dróg, ciągów pieszych, pieszko-rowerowych w zakresie włączenia społecznego	mieszkańcy	konkurs 417 584,08 €	długość wybudowanych lub przebudowanych dróg	km.	0	100,44	100,44	8,15638
2.1.2	Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej służącej integracji społecznej	mieszkańcy/ grupy defaworyzowane	konkurs 249 326,94 €	liczba nowych / przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	66,67	22,22	18
2.2.1	Aktywizacja, integracja i wzrost kompetencji mieszkańców i kadry LGD	mieszkańcy / grupy defaworyzowane	konkurs lub operacja własna 10 973,33 €	liczba przedsięwzięć /inicjatyw lokalnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców	szt.	0	100	100	3
		mieszkańcy / grupy defaworyzowane		liczba szkoleń	szt.	0	100	100	1
		mieszkańcy/ grupy defaworyzowane	aktywizacja	liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	szt.	0	50	50	6
		pracownicy, członkowie Rady LGD	koszty bieżące	liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	osobodzień	0	74	74	100

Lp.	Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015 rok	Stan na 2021 - operacje rozpoczęte w oparciu o podpisane umowy (dane w %)	Stan na 2021 - operacje zakończone (dane w %)	Wartość końcowa 2023 rok
		mieszkańcy/grupy defaworyzowane	Projekt współpracy (powyżej 2% limitu przewidzianego na realizację projektów współpracy)	Liczba przedsięwzięć w zakresie rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	szt.	0	50	50	2
3.1.1	Ocalić od zapomnienia - zabezpieczenie, doposażenie, i/lub odtworzenie obiektów cennych kulturowo.	turyści, mieszkańcy	konkurs 60 793,73 €	liczba zabezpieczonych, odtworzonych lub/i doposażonych obiektów, w tym zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	szt.	0	100	100	6
3.2.1	Współpraca i wymiana doświadczeń w zakresie ochrony, promocji i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego	turyści, mieszkańcy	projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	szt.	0	50	50	2
		mieszkańcy, członkowie LGD, lokalne organizacje społeczne	aktywizacja	liczba konferencji / targów / prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	szt.	0	1	0	1

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

III.3 Analiza stopnia wykorzystania budżetu

Jedynym źródłem finansowania zewnętrznego Strategii Rozwoju Lokalnego (LSR) LGD PROMENADA S 12 na okres programowania PROW 2014-2020 jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Prezentowane w tabeli 10 wyniki dotyczą pomocy finansowej, która została przyznana beneficjentom:

- poziom przyznanej pomocy w kontekście założonego budżetu dotyczącego finansowania operacji związanych z osiągnięciem celów ogólnych w okresie 2016-2021 wyniósł 104,56%,
- w największym stopniu zrealizowany został plan finansowy dla działań związanych z pierwszym (105,99%) oraz drugim (105,04%) celem ogólnym,
- W przypadku celu trzeciego nie udało się osiągnąć 100% założonej kwoty- przyznano 85,% założonych środków finansowych.

Tabela 10 Analiza wykorzystania budżetu (pomoc przyznana)

Program	Cel ogólny	Środki przewidziane na realizację LSR na okres 2016-2021	Udzielone wsparcie w ramach poszczególnych programów (pomoc przyznana)	% wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na okres 2016-2018 wg udzielonego wsparcia (pomoc przyznana)
EFRROW	1	1 015 848,75	1 076 748,26	105,99
	2	651 611,85	684 435,42	105,04
	3	90 543,73	77 054,47	85,1
SUMA		1 758 004,33	1 838 238,15	104,56

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

Prezentowane w tabeli 11 wyniki dotyczą pomocy finansowej, która została wypłacona beneficjentom:

- realizacja założonego budżetu dotyczącego finansowania operacji związanych z osiągnięciem celów ogólnych w okresie 2016-2021 wyniosła 77,07%.
- w największym stopniu zrealizowany został plan finansowy dla działań związanych z trzecim celem ogólnym (84,82%).
- poziom realizacji celów ogólnych pierwszego i drugiego jest zbliżony i wynosi odpowiednio 77,09% oraz 75,97% założonych wartości.

Tabela 11 Analiza wykorzystania budżetu (pomoc wypłacona)

Program	Cel ogólny	Środki przewidziane na realizację LSR na okres 2016-2021	Udzielone wsparcie w ramach poszczególnych programów (pomoc wypłacona)	% wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na okres 2016-2018 wg udzielonego wsparcia
EFRROW	1	1 015 848,75	783 105,98	77,09
	2	651 611,85	495 004,68	75,97
	3	90 543,73	46797,07	84,82
SUMA		1 758 004,33	1 354 907,73	77,07

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

III.4 Zestawienie przeprowadzonych naborów w badanym okresie

W poniższej tabeli przedstawiono specyfikację prowadzonych w badanym okresie naborów.

- w analizowanym okresie przeprowadzono 19 naborów wniosków do finansowania w ramach realizacji zadań przewidzianych w LSR,
- w naborach tych łącznie złożone zostały 132 wnioski, z których 125 po weryfikacji uznano za zgodne z LSR. Ostatecznie finansowanie uzyskało 96 wniosków. Należy zatem wskazać, że spośród wszystkich wniosków, które uznane zostały za zgodne i możliwe do finansowania w ramach budżetu LSR niemal 77% takie finansowanie otrzymało,
- największa liczba wniosków złożonych oraz wybranych do finansowania to wnioski, które składane były w naborach poświęconych finansowaniu działań związanych z tworzeniem miejsc pracy, powstawaniem nowych i rozwijaniem istniejących podmiotów gospodarczych. Wydaje się zatem, że kwestia ta jest na obszarze objętym działaniami LGD szczególnie istotna i jednocześnie problem ten został trafnie zdiagnozowany w ramach LSR.

Tabela 12 Zestawienie przeprowadzonych naborów w badanym okresie

Lp.	Numer konkursu	Nazwa działania	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków	Liczba projektów zgodnych z LSR	Kwota przyznanej pomocy - projekty wybrane (kwoty podane w zł.)
1.	1/2016	Remont, budowa, przebudowa dróg, ciągów pieszych, pieszo-rowerowych w zakresie włączenia społecznego.	6	6	6	1 309 906,00
2.	2/2016	(1) Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych, w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska.	9	8	8	480 000,00
3.	2/2016	(2) Wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw, w tym z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań przyjaznych dla środowiska.	15	9	14	876 079,00
4.	1/2017	Remont, budowa, przebudowa dróg, ciągów pieszych, pieszo-rowerowych w zakresie włączenia społecznego.	6	6	6	1 332 542,51
5.	2/2017	Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej służącej integracji społecznej.	2	2	2	148 067,00
6.	3/2017	Aktywizacja, integracja i wzrost kompetencji mieszkańców LGD.	1	1	1	52 910,00
7.	4/2017	Ocalić od zapomnienia – zabezpieczenie, doposażanie i/lub odtwarzanie obiektów cennych kulturowo niewpisanych do rejestru zabytków.	3	3	3	131 815,00
8.	1/2018	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych	17	16	17	960 000,00
9.	2/2018	Wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw	13	6	13	1 125 583,00
10.	3/2018	Aktywizacja, integracja i wzrost kompetencji mieszkańców LGD	1	1	1	97 090,00
11.	1/2019	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych	18	8	17	480 000,00
12.	1/2020	Wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw	3	2	3	400 000,00
13.	2/2020	Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej służącej integracji społecznej	2	2	2	120 504,00
14.	3/2020	Ocalić od zapomnienia – zabezpieczenie, doposażenie i/lub odtworzenie obiektów cennych kulturowo	3	2	3	180 922,00
15.	1/2021	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych	9	6	9	360 000,00
16.	2/2021	Ogłoszenie o naborze wniosków nr 2/2021 w zakresie infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej	5 (w tym 2 wycofane)	3	3	214 127,00
17.	3/2021	Wsparcie na rozwój istniejących przedsiębiorstw	5	3	5	391 859,00
18.	4/2021	Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej służącej integracji społecznej	3	2	2	189 449,00
19.	1/2022	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych	11	10	11	600 000,00
Łącznie						9 450 853,51

Źródło: dane biura LGD PROMENADA S 12

III.5 Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru realizacji LSR

Wśród mieszkańców obszaru, na którym realizowana jest LSR, przeprowadzone zostało badanie ankietowe, którego zakres dotyczył następujących obszarów:

- ocena warunków życia i możliwości rozwoju w gminie zamieszkania respondenta,
- ocena działań LGD PROMENADA S 12 realizowanych w ramach LSR,
- uczestnictwo/ korzystanie z działań i oferty LGD PROMENADA S 12 realizowanych w ramach LSR.

W badaniu udział wzięło 64 respondentów, spośród których 67,5% stanowiły kobiety, a 32,5% mężczyźni. Najliczniejszą grupę respondentów stanowili mieszkańcy gminy Rejowiec (21,9%) oraz gminy Sawin (20,3%). Najmniejszy odsetek wśród uczestników badania stanowili mieszkańcy gmin Rejowiec Fabryczny oraz Chełm (po 12,5%). W przypadku pierwszej z gmin jednym z powodów tak niskiej reprezentacji w badaniu jest prawdopodobnie fakt, że jest to jedna z najmniejszych pod względem liczby ludności gmin spośród uczestniczących w badaniu. W przypadku gminy Chełm należy szukać innych wyjaśnień tak niskiej reprezentacji, ponieważ jest to największa z gmin objętych badaniem ankietowym. Jedną z przyczyn jest prawdopodobnie niski poziom wiedzy na temat działań podmiotów ocenianych i niska świadomość realizacji badania.

Tabela 13 Gmina zamieszkania respondentów

	Gmina	%
1	Gmina Siedliszcze	15,6
2	Gmina Sawin	20,3
3	Gmina Rejowiec	21,9
4	Gmina Rejowiec Fabryczny	12,5
5	Gmina Chełm	12,5
6	Miasto Rejowiec Fabryczny	17,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Największa grupa respondentów to osoby w wieku pomiędzy 35-50 lat (46,9%) oraz w wieku pomiędzy 25 a 34 rokiem życia (28,1%). Te dwie grupy wiekowe stanowią łącznie 75% respondentów. W badaniu najrzadziej udział brali respondenci najmłodszy- do 24 roku życia (4,7%).

Tabela 14 Wiek respondentów

	Wiek	%
1	do 24 lat	4,7
2	25-34 lat	28,1
3	35-50 lat	46,9
4	Więcej niż 50 lat	20,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Niemal połowa badanych (48,4%) legitymuje się wykształceniem wyższym, a nieco ponad 40% wykształceniem średnim. Niespełna 2% badanych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym.

Tabela 15 Wykształcenie respondentów

	Wykształcenie	%
1	wyższe	48,4
2	średnie, średnie branżowe	40,6
3	zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe	9,4
4	gimnazjalne, podstawowe	1,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Wśród respondentów biorących udział w badaniu, największą grupę stanowiły osoby zatrudnione poza rolnictwem (52%) oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą (18%). Zatrudnieni w rolnictwie stanowią 10% badanych podobnie, jak osoby bezrobotne. Warto wskazać, że relatywnie duży udział osób prowadzących działalność gospodarczą świadczy o sporej świadomości przedsiębiorców na temat funkcjonowania i działań LGD.

Tabela 16 Status respondentów na rynku pracy

	Respondent	%
1	Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą	18,0
2	Zatrudniony/a w rolnictwie	10,0
3	Zatrudniony/a poza rolnictwem	52,0
4	Uczący się/studiujący	6,0
5	Osoba bezrobotna	10,0
6	Inny typ	4,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Badani zostali zapytani o to czy mają, a jeśli tak, to jak duże gospodarstwo rolne. Niemal 72% badanych wskazało że nie posiada gospodarstwa rolnego, a 17,2% że posiada gospodarstwo rolne o powierzchni nie większej niż 5ha. Żaden z badanych nie zadeklarował posiadania dużego gospodarstwa rolnego powyżej 50ha.

Tabela 17 Wielkość gospodarstwa rolnego

	Wielkość gospodarstwa rolnego	%
1	nie posiadam gospodarstwa rolnego	71,9
2	do 5 ha	17,2
3	5-10 ha	6,3
4	11-20 ha	1,6
5	21-50 ha	3,1
6	50 ha lub więcej	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

W kontekście niniejszej ewaluacji kluczowe jest zagadnienie, które bezpośrednio związane jest z realizacją wskaźnika oddziaływania dla drugiego celu ogólnego. Wskaźnik dla drugiego celu ogólnego dotyczy „odsetka/liczby osób deklarujących poprawę warunków życia na obszarze LGD” w stosunku do roku 2014, a jego założona do osiągnięcia na 2023 rok wartość wynosi 40%. **Na podstawie danych w tabeli poniżej można stwierdzić, że docelowy poziom wskaźnika oddziaływania został osiągnięty już na koniec roku 2021, ponieważ odsetek osób deklaruujących odczuwanie takiej poprawy wyniósł 82,8% badanych.**

Tabela 18 Opinia na temat poprawy warunków do życia w gminie respondenta w stosunku do tych z 2014 roku

	„Warunki do życia w mojej gminie poprawiły się w stosunku do tych z 2014 roku”?	%
1	Zdecydowanie tak	46,9
2	Raczej tak	35,9
3	Trochę tak, trochę nie	9,4
4	Raczej nie	0,0
5	Zdecydowanie nie	1,6
6	Nie mam zdania	6,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

W kontekście powyższego wskaźnika badanych pytano również o to, czy uważają gminę, w której mieszkają za dobre miejsce do życia, w którym mogą realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby. Odpowiedzi twierdzącej na tak postawione pytanie udzieliło 75% badanych. Blisko 17% badanych wskazywało odpowiedź „trochę tak, trochę nie”, natomiast przecząco odpowiedziało 3,2% badanych. Niespełna 5% respondentów nie ma zdania w tej kwestii. Bardzo niski odsetek odpowiedzi negatywnych oraz wysoki poziom odpowiedzi pozytywnych pozwala stwierdzić, że w oczach badanych gminy będące w obszarze realizacji LSR są dobrym miejscem do życia, co potwierdza także saldo migracji wewnętrznych, które w dla trzech gmin jest dodatnie. Spośród wszystkich badanych jedynie siedmioro zadeklarowało chęć zmiany miejsca zamieszkania, wskazując przy tym najczęściej jako powód brak perspektyw zawodowych.

Tabela 19 Ocena warunków zamieszkiwania w gminie

	„Moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?	%
1	Zdecydowanie tak	40,6
2	Raczej tak	34,4
3	Trochę tak, trochę nie	17,2
4	Raczej nie	1,6
5	Zdecydowanie nie	1,6
6	Nie mam zdania	4,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

W przeprowadzonych badaniach pytano respondentów o to, jak oceniają sytuację gospodarczą w ich gminie. Zdaniem ponad 62% respondentów mogą się oni w swojej gminie rozwijać zawodowo. Taki sam odsetek badanych wskazuje na to, że w ich gminie są warunki, które sprzyjają turystom. Co drugi badany uważa, że w jego gminie powstaje wiele firm natomiast niemal 47% uważa, że przedsiębiorcy chętnie w jego gminie inwestują. Warto również wskazać, że zaledwie między 17% a 28% badanych na zadane pytania odpowiedziało przecząco. Pokazuje to stosunkowo niewielki negatywny poziom oceny sytuacji gospodarczej na obszarze LSR.

Tabela 20 Opinie na temat rozwoju ekonomicznego gminy (w %)

		Tak	Nie	Nie wiem
1	Na terenie mojej gminy mogą rozwijać się zawodowo.	62,5	25,0	12,5
2	W mojej gminie powstaje wiele firm.	50,0	26,6	23,4
3	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy.	46,9	28,1	25,0
4	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych.	62,5	17,2	18,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Zaangażowanie mieszkańców w wydarzenia i działania podejmowane na terenie gminy jest jednym z najlepszych wskaźników efektywności działań LGD. W przypadku badanych mieszkańców obszaru, na którym wdrażana jest ewaluowana LSR, zaangażowanie to jest stosunkowo niskie. Wprawdzie co drugi badany bierze udział w przygotowywaniu różnych wydarzeń a 57,8% należy do organizacji pozarządowej, jednak zaledwie 3,1% respondentów bierze udział w wydarzeniach organizowanych przez gminę, niespełna 5% zna najważniejsze fakty historyczne dotyczące jego gminy, a niespełna 2% jest członkiem jakiegoś komitetu lub rady i tyle samo potrafi wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy.

Tabela 21 Uczestnictwo w wydarzeniach, projektach realizowanych przez LGD PROMENADA S 12 (w %)

		Tak	Nie	Trudno powiedzieć
1	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych przez gminę (np. kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt).	3,1	92,2	4,7
2	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam albo w ramach grupy, do której należę).	50,0	6,3	43,8
3	Należę do organizacji pozarządowej (np. stowarzyszenie, fundacja).	57,8	1,6	40,6
4	Jestem członkiem rady/komitetu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie).	1,6	65,6	31,3
5	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień dotyczących gminy i mojej miejscowości.	17,2	64,1	18,8
6	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy.	4,7	89,1	6,3
7	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy.	1,6	84,4	12,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Jednym z ważnych elementów z perspektywy oceny wdrażania LSR wydaje się być to, w jaki sposób badani oceniają efekty działań LGD. W tabeli 22 zamieszczono dane dotyczące oceny badanych odnośnie

działań LGD w zakresie infrastruktury poświęconej dziedzictwu lokalnemu. Wysoko respondenci ocenili przede wszystkim odnowę Skansenu w Siedliszczu (69,9% pozytywnych ocen), oraz montaż systemu przeciwpożarowego i przeciwwłamaniowego w zabytkowym, drewnianym kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kaniem (67,2% pozytywnych ocen). Umiarkowanie dobrze ocenione zostały również działania związane z remontem przydrożnych kapliczek w miejscowości Rudka na terenie gminy Chełm (39,7% pozytywnych ocen oraz 33,3% ocen „trochę dobrze, trochę źle”). Najgorzej badani ocenili renowację zabytkowego, drewnianego kościoła i wieży przykościelnej (Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wszystkich Świętych w Nowych Depułtyczach) (34,9% ocen negatywnych). Warto wskazać, że również stworzenie pamiątkowej ławki poety Wacława Iwaniuka na rynku w Siedliszczu nie zostało ocenione pozytywnie (27,9% ocen negatywnych oraz 42,6% ocen „trochę dobrze, trochę źle”).

Należy zauważyć, że wśród badanych, w zależności od obiektu o który pytano, maksymalnie 31,3% uczestników wskazywało brak znajomości tego obiektu. Wszyscy respondenci znają jednak działania związane z odnową Skansenu w Siedliszczu. Na podstawie zebranych danych można wskazać, że 26% badanych nie zna obiektów związanych z dziedzictwem kulturowym. Pozwala to oszacować, zakładając poziom błędu związany z liczebnością próby, że w całej populacji zamieszkującej obszar objęty LSR poziom wiedzy i rozpoznawalność różnorodnych elementów dziedzictwa lokalnego przekracza założony poziom docelowy tak sformułowanego wskaźnika oddziaływania dla celu trzeciego ogólnego. Tym samym można przyjąć, że poziom przewidziany na 2023 rok został osiągnięty.

Tabela 22 Ocena działań związanych z dziedzictwem lokalnym (w %)

		Bardzo dobrze	Dobrze	Trochę dobrze, trochę źle	Źle	Bardzo źle	Nie znam tego obiektu
1	Remont przydrożnych kapliczek w miejscowości Rudka na terenie gminy Chełm	39,7	0,0	33,3	0,0	0,0	27,0
2	Odnowa Skansenu w Siedliszczu	41,3	28,6	0,0	0,0	30,2	0,0
3	Montaż systemu przeciwpożarowego i przeciwwłamaniowego w zabytkowym, drewnianym kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kaniem	20,3	46,9	0,0	0,0	1,6	31,3
4	Renowacja zabytkowego, drewnianego kościoła i wieży przykościelnej (Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wszystkich Świętych w Nowych Depułtyczach)	1,6	0,0	38,1	0,0	34,9	25,4
5	Stworzenie pamiątkowej ławki poety Wacława Iwaniuka na rynku w Siedliszczu	0,0	0,0	42,6	0,0	27,9	29,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Jedną z istotnych dla ewaluowanej LSR pozostaje sfera turystyki. W tym kontekście badani zostali zapytani o znajomość obiektów turystyczno-rekreacyjnych na terenie gmin, w których strategia jest realizowana. Wyniki zamieszczone zostały w tabeli 23. Największy odsetek badanych (77,4%) rozpoznaje Pumptrack czyli rowerowy plac zabaw w Rejowcu Fabrycznym oraz atrakcje przyrodnicze, turystyczne i

kulturowe na stylizowanych tablicach plenerowych w Rejowcu Fabrycznym przy ulicy Cementowej (71%). Należy zaznaczyć, że to właśnie z tego drugiego obiektu korzysta największa liczba respondentów (48,4%). Największa grupa badanych nie zna altany rekreacyjnej w Siedliszczu (41%) oraz ogrodu zabaw w Sawinie (35,5%). Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane przykłady obiektów, można stwierdzić, że wśród badanych poziom wiedzy na ich temat jest umiarkowany i waha się pomiędzy 55 a 77% deklaracji pozytywnych.

Tabela 23 Znajomość obiektów turystyczno- rekreacyjnych (w %)

		Znam i korzystam	Znam, ale nie korzystam	Nie znam	Nie wiem
1	Pumptrack – rowerowy plac zabaw w Rejowcu Fabrycznym	33,9	43,5	1,6	21,0
2	Altana rekreacyjna w Siedliszczu	18,0	37,7	41,0	3,3
3	Kompleks sportowo-rekreacyjny we wsi Kanie w gminie Rejowiec Fabryczny – urządzenia typu street - work out	37,1	30,6	29,0	3,2
4	Ogród zabaw w Sawinie	16,1	43,5	35,5	4,8
5	Atrakcje przyrodnicze, turystyczne i kulturowe na stylizowanych tablicach plenerowych w Rejowcu Fabrycznym przy ulicy Cementowej	48,4	22,6	27,4	1,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

W kontekście zainteresowania i atrakcyjności oraz przydatności doradztwa oferowanego przez LGD zapytano badanych o to, czy z tej oferty korzystali. Największa grupa respondentów wskazała, że korzystała ze szkoleń, które dotyczą aktywizacji, integracji i wzrostu kompetencji mieszkańców (68,8%) oraz brała udział w spotkaniach o charakterze informacyjno- konsultacyjnym (66,1%). Najmniejszym zainteresowaniem wśród badanych cieszyły się szkolenia dla wnioskodawców z zakresu wniosku o przyznanie pomocy, realizacji i rozliczenia operacji (53,1%) oraz oferowane przez LGD doradztwo indywidualne, choć i tu poziom zainteresowania przekraczał 50%. Podsumowując można stwierdzić, że oferta LGD cieszyła się dużym zainteresowaniem ze strony badanych. W sytuacji, w której w każdym wypadku przynajmniej połowa badanych wskazywała korzystanie z wybranej formy szkoleń i spotkań należy stwierdzić, że przynajmniej część badanych brała udział w więcej niż jednym szkoleniu lub spotkaniu.

Tabela 24 Uczestnictwo w szkoleniach/warsztatach i spotkaniach organizowanych przez LGD PROMENADA S 12 (dane w %)

		Tak	Nie	Trudno powiedzieć
1	Korzystam z indywidualnego doradztwa oferowanego przez LGD PROMENADA S 12	53,2	41,9	4,8
2	Korzystam ze szkoleń oferowanych przez LGD PROMENADA S 12, dla wnioskodawców z zakresu wniosku o przyznanie pomocy, realizacji i rozliczenia operacji.	53,1	46,9	0,0

		Tak	Nie	Trudno powiedzieć
3	Korzystam ze szkoleń oferowanych przez LGD PROMENADA S 12, które dotyczą aktywizacji, integracji i wzrostu kompetencji mieszkańców.	68,8	28,1	3,1
4	Biorę udział w konferencjach/ targach / prezentacjach (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD PROMENADA S 12	56,3	40,6	3,1
5	Biorę udział w spotkaniach o charakterze informacyjno-konsultacyjnym organizowanych przez LGD PROMENADA S 12	66,1	32,3	1,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Jednym z kluczowych wymiarów funkcjonowania LSR są działania mające poprawić sytuację zdiagnozowanych grup defaworyzowanych. Z perspektywy ewaluacji staje się zatem istotne to, jak te działania oceniają mieszkańcy obszaru objętego LSR. Z danych zawartych w tabeli 24 wynika, że najlepiej oceniane są działania skierowane na poprawę sytuacji mieszkańców małych, peryferyjnych (w stosunku do siedziby gminy) miejscowości/wsi (62,5% pozytywnych ocen), najgorzej zaś działania dotyczącej osób długotrwale bezrobotnych, wielokrotnie bezrobotnych oraz zagrożonych długotrwałym bezrobociem (56,3% negatywnych ocen).

Tabela 25 Ocena działań podejmowanych przez LGD PROMENADA S 12 wobec grup defaworyzowanych (w %)

		Bardzo dobrze	Dobrze	Trochę dobrze, trochę źle	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1	mieszkańców małych, peryferyjnych (w stosunku do siedziby gminy) miejscowości/wsi	57,8	4,7	9,4	0,0	0,0	28,1
2	osób długotrwale bezrobotnych, wielokrotnie bezrobotnych oraz zagrożonych długotrwałym bezrobociem	34,4	0,0	6,3	9,4	46,9	0,0
3	osób po 50 roku życia, seniorów	20,3	48,4	1,6	0,0	23,4	6,3
4	młodzieży	45,2	1,6	0,0	6,5	25,8	21,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

LGD poprzez działania zapisane w LSR oddziałuje na wszystkie gminy, które ja tworzą. Respondentów zapytano o to, jak oceniają te działania. Wyraźnie najwyżej ocenione zostały trzy obszary działań:

- poprawa atrakcyjności turystycznej - 92,2% pozytywnych ocen,
- poprawa infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej – 57,8% pozytywnych ocen,
- poprawa warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej – 60,3% pozytywnych ocen.

Wyraźnie najwięcej ocen negatywnych również dotyczyło trzech obszarów:

- promocja dziedzictwa kulturowego – 70,3% negatywnych ocen,
- poprawa oferty kulturalnej – 64,1% negatywnych ocen,
- wprowadzanie do lokalnej sfery gospodarczej rozwiązań przyjaznych dla środowiska – 82,8% negatywnych ocen.

Różnice w odsetku wskazań zarówno pozytywnych, jak i negatywnych są duże i wskazują te obszary, którym należy przyrzeć się szczególnie i przeprowadzić pogłębioną diagnozę przyczyn tak niskich ocen oraz wprowadzić działania naprawcze w tym zakresie.

Tabela 26 Ocena działań LGD na rzecz tworzących ją gmin w wybranych obszarach (w %)

		Bardzo dobrze	Dobrze	Trochę dobrze, trochę źle	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1	poprawy atrakcyjności turystycznej	64,1	28,1	3,1	0,0	4,7	0,0
2	promocji dziedzictwa kulturowego,	1,6	26,6	0,0	65,6	4,7	1,6
3	poprawy oferty kulturalnej	7,8	25,0	1,6	53,1	10,9	1,6
4	poprawy infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej	57,8	0,0	0,0	3,1	6,3	32,8
5	poprawy infrastruktury drogowej	7,8	23,4	57,8	3,1	0,0	7,8
6	zwiększenia zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów	4,7	20,3	23,4	3,1	1,6	46,9
7	budowania tożsamości regionalnej mieszkańców	0,0	19,4	54,8	4,8	0,0	21,0
8	poprawy warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej	1,6	58,7	0,0	4,8	23,8	11,1
9	wprowadzania do lokalnej sfery gospodarczej rozwiązań przyjaznych dla środowiska	0,0	0,0	6,3	32,8	50,0	10,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Jedno z pytań dotyczyło źródeł, z których badani dowiedzieli się o LGD. Najczęściej wskazywanymi źródłami wiedzy był udział w działaniach LGD oraz tablice w instytucjach publicznych (po 43,8%). Najrzadziej respondenci wskazywali informacje otrzymane podczas imprez organizowanych przez LGD (3,1%) oraz ulotki i filmy promocyjne (po 7,8%). Zwłaszcza w kontekście ulotek promocyjnych warto podkreślić niski poziom efektywności i konieczność stopniowego odchodzenia od tego typu rozwiązań.

Tabela 27 Źródła informacji o LGD

		%
1	uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie	43,8
2	z informacji na tablicach w instytucjach publicznych	43,8
3	w instytucji (urząd, szkoła)	34,4
4	widziałem/am działania LGD	26,6
5	z artykułów w lokalnej prasie	21,9
6	od znajomych, sąsiadów	18,8
7	z informacji na stronie internetowej/ portalach społecznych	14,1
8	z ulotek	7,8
9	z filmów promocyjnych	7,8
10	podczas imprez organizowanych przez LGD/ imprez podczas których prezentowała się LGD	3,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

Respondentów zapytano także o to, które obszary dofinansowałiby w swojej gminie, gdyby mieli możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Niemal 47%

badanych wskazało, że dofinansowanie zostałyby przeznaczone na zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem, a 39% badanych, że na działania ułatwiające założenia i prowadzenia działalności gospodarczej. Wyraźnie widać, że respondenci właśnie w obszarach związanych ze wzrostem zatrudnienia i przedsiębiorczości dostrzegają te, które najbardziej należy wspierać. Najczęściej wskazywano na infrastrukturę społeczną (12,5%) oraz warunki życia osób niepełnosprawnych (14,1%). W tym kontekście należy zauważyć, że osoby niepełnosprawne nie zostały zdefiniowane w LSR jako grupa defaworyzowana na obszarze objętym strategią.

Tabela 28 Obszary, które respondenci dofinansowaliby gdyby mieli możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie.

		%
1	Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem	46,9
2	Działania ułatwiające założenia i prowadzenia działalności gospodarczej	39,1
3	Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców	34,4
4	Infrastruktura i oferta kulturalna	32,8
5	Działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety	32,8
6	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych	31,3
7	Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby przed 34 rokiem życia	31,3
8	Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna	29,7
9	Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki	28,1
10	Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby po 50 roku życia	26,6
11	Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)	23,4
12	Infrastruktura drogowa	21,9
13	Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem	17,2
14	Warunki życia osób niepełnosprawnych	14,1
15	Infrastruktura społeczna (światlice, miejsca spotkań)	12,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych zrealizowanych z mieszkańcami obszaru LSR PROMENADA S 12

III.6 Opinie beneficjentów współpracujących z LGD

Badanie ewaluacyjne obejmowało również beneficjentów działań LGD – korzystających ze wsparcia realizowanego zgodnie z zapisami LSR. Pozyskano opinie na temat praktyki funkcjonowania organizacji, jak również oceny związane z mocnymi i słabymi stronami LGD PROMENADA S 12. Poniżej syntetycznie omówiono główne pojawiające się głosy respondentów w zakresie funkcjonowania LGD PROMENADA S 12.

Beneficjenci opisywali i oceniali współpracę z LGD, wskazywali pozytywne i negatywne aspekty działań wspólnie podejmowanych. Głównie mowa była o procesie realizacji oraz sposobie podchodzenia do beneficjentów przez członków LGD w całym procesie.

Pierwszym obszarem, którego ocena została podjęta był cel główny LSR związany z rozwojem przedsiębiorczości. Opinia na ten temat realizacji celu była pozytywna, jednak ogólna sytuacja

gospodarcza i międzynarodowa sprawia, że zainteresowanie zakładaniem działalności gospodarczej odnotowuje spadek, ważną rolę gra tutaj położenie obszaru na wschodniej granicy Polski.

Drugim poddanym ocenie rodzajem były działania związane z aktywizacją społeczną oraz poprawą warunków życia na obszarze LGD. W tym obszarze, żaden z rozmówców nie wahał się, a opinia była zgodna co do ilości zadowalających efektów prac LGD w tym obszarze. Wśród głównych zalet takich przedsięwzięć wskazano fakt, iż po zakończonych warsztatach i wydarzeniach, nie kończyły się pytania o możliwość ich kontynuacji i organizacji kolejnych. Ważne z punktu widzenia beneficjentów były działania ukierunkowane na rozwój potencjału turystycznego i wzmacnianie dziedzictwa kulturowego. W tym kontekście opiniujący oprócz zadowolenia i podkreślania wysokiej wagi takich przedsięwzięć wskazali ten obszar jako konieczny do dalszych realizacji i kontynuacji już podjętych.

Ocenie została poddana również jakość obsługi i wsparcia udzielanego przez LGD. Zdecydowana większość opowiedziała się za bardzo dobrą jakością udzielonego wsparcia, podkreślano również brak potrzeby jakichkolwiek zmian w sposobie funkcjonowania LGD. Ważna dla beneficjentów była kompleksowość LGD, przejawiająca się wsparciem na każdym etapie, udzielaną pomocą i chęcią rozwiązania każdego problemu. Jednoznacznie należy ocenić obszar kontaktu z beneficjentem i profesjonalizm komunikowania bardzo pozytywnie.

Wśród zalet związanych z kooperacją z LGD wskazywano najczęściej na: kompetencje pracowników, sprawne udzielanie informacji i skuteczną pomoc pracowników na każdym etapie aplikowania i realizacji projektów. Podkreślano również wykazywaną cierpliwość wobec beneficjentów, trzymanie wysokiego poziomu kultury osobistej oraz profesjonalnego podejścia do każdej potrzeby. Pojawiały się również komentarze beneficjentów na temat ogromnego wpływu na życie codzienne na obszarze LGD oraz zauważalnym rozwoju obszaru, mówiono o fakcie niemożności zrealizowania tak wielu projektów, gdyby nie istniała instytucja LGD.

Wśród negatywnych aspektów funkcjonowania LGD respondenci koncentrowali się jedynie na aspektach na które LGD nie miało bezpośrednio wpływu, były to głównie wymogi i sposób realizacji narzucony przez wyższe instytucje. Mówiono m.in. o tym, że „dofinansowanie miało rozpocząć się wcześniej, doskwierał brak informacji dla LGD ze strony Urzędu Marszałkowskiego”. Często wskazywano to, że problemem było załatwianie formalności i działania związane z tworzeniem niezbędnej dokumentacji. Ze względu na fakt, że organizacja jest najbliższą znaną beneficjentom, całość działań zarówno pozytywnych jak i negatywnych została przypisana LGD.

Kolejnym elementem podlegającym weryfikacji były doświadczenia związane z komunikowaniem się beneficjentów z Urzędem Marszałkowskim. Powszechnie deklarowano, że kontakt z instytucją był relatywnie dobry, niemniej wskazywano na szereg niekorzystnych zjawisk i procesów. Na poziomie najogólniejszym wprost stwierdzano, że kooperacja z UM cechuje się większą liczbą problemów (formalnych czy też proceduralnych). Bardzo dużo znaczenie miały indywidualne cechy osoby odpowiedzialnej za kontakt z beneficjentami. Bariery natury administracyjnej wpływają na to, że ludzie rezygnują z dotacji, z podpisywania umów bo przerasta ich biurokracja. Usprawnienie kwestii

proceduralnych i ustandaryzowanie wsparcia udzielanego beneficjentom znacząco poprawiłoby sytuację.

Respondenci byli proszeni również o ocenę tego co mogłoby podlegać usprawnieniu w działaniach LGD. W tym aspekcie beneficjenci nie wskazali konkretnych działań, które potrzebowały usprawnienia. Również twierdząco opowiedziano się za kompletnością wsparcia ze strony LGD, a puentą odpowiedzi było zaapelowanie o nie ingerowanie w sposób działania organizacji.

Ostatnie pytanie badawcze dotyczyło opinii na temat przyszłości i perspektyw rozwojowych LGD również w kontekście nowej budżetu UE. Poniżej wskazano najbardziej reprezentatywne i najczęściej powtarzane spostrzeżenia:

- Należy kontynuować działania realizowane do tej pory, ewentualnie rozbudowywać je o nowe, dodatkowe formy wsparcia.
- Pojawiło się wiele głosów na temat podejmowania w dalszym ciągu przedsięwzięć w obszarze aktywizacji społecznej, mówiono o potrzebie ponownego „pobudzenia ludzi do działania” po okresie pandemii COVID-19. Wskazano tutaj konieczność powrotu do organizacji spotkań, imprez gminnych, warsztatów, szkoleń itp.
- Jako przedsięwzięcie wymagające kontynuacji i większego zaangażowania na terenie LSR wskazano budowę ścieżek rowerowych, mówiono o dwóch aspektach – po pierwsze dotychczas wybudowano ścieżki na krótkich, pojedynczych odcinkach, które należałoby rozbudowywać i łączyć, po drugie brak bezpiecznych ścieżek dla rowerzystów przy głównych drogach. Warto tutaj zaznaczyć, że tego typu realizacje przyczyniają się do rozwoju zarówno w kierunku turystyki, ale również polepszenie jakości życia mieszkańców.
- Z pozytywnym nastawieniem perspektywnym mówiono o projektach rozwoju obszaru w kierunku turystyki.

Potwierdzeniem na odpowiednie funkcjonowanie LGD były głosy mówiące o długiej perspektywie działań jakie zostają podejmowane oraz o ich komplementarności i widocznym rozwoju całego obszaru. Podkreślono również istotę tych realizacji których korzystne oddziaływanie i efekty wpływają na życie całego lokalnego społeczeństwa.

Uznaje się, iż opinie beneficjentów oraz badania oceniają praktykę funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania PROMENADA S 12 pozytywnie, a największą zaletą jaką należy wskazać jest zaangażowanie i aktywność pracowników biura LGD. Natomiast z negatywnych odczuć wskazywano ograniczone zasoby ludzkie organizacji oraz problematyczność wynikającą z narzuconych procedur, co rzutuje na realizację LSR w przyszłości.

IV. Odpowiedzi na wskazane pytania badawcze

IV.1 Odpowiedzi na pytania badawcze, synteza

W poniższej tabeli w zwięzły sposób odniesiono się do zdefiniowanych pytań badawczych. Treść odpowiedzi na pytania badawcze stanowi wypadkową zrealizowanych badań jakościowych.

Lp. Pytania badawcze / Odpowiedź

1.	Jaki jest stopień realizacji celów ogólnych i przypisanych do nich wskaźników LSR?
Wskaźniki wyznaczone do osiągnięcia wykazywały ciągły progres w całym procesie wdrażania i realizacji. Ostatecznie nie wszystkie wskaźniki, co za tym idzie – cele zostały osiągnięte. Warto zaznaczyć, iż w trakcie realizacji zostały przyznane dodatkowe środki dofinansowania. Zwiększona ilość przyznanych środków przełożyła się bezpośrednio na liczbę oraz poziom wskaźników.	
2.	Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne ?
Przedsięwzięcia związane z aktywizacją społeczną okazały się wzbudzić zainteresowanie wśród różnych grup odbiorców. Działania podjęte przez LGD PROMENADA S 12 nie ograniczyły się do jednorazowego zaktywizowania lokalnej społeczności, każde z zadań wykazywało potrzebę zaangażowania się mieszkańców w sprawy lokalne lub bezpośrednim ich celem była integracja społeczna. Aktywność społeczna według LGD, na podstawie zaobserwowanych rezultatów dotychczasowo przeprowadzonych przedsięwzięć, oprócz pozytywnych wyników założonych celów osiąga wymiar konstruktywnego pod względem niematerialnym oddziaływania na społeczeństwo.	
3.	W jaki sposób należy wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
Dotychczasowy rozwój kapitału społecznego jaki nastąpił w konsekwencji realizacji założeń LSR uzyskał jeden z najbardziej zadowalających wyników, co motywuje do kontynuacji i rozszerzania podjętych działań.	
4.	W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
Biorąc pod uwagę rolniczy profil większości z gmin objętych LSR, wzrost przedsiębiorczości nie osiągnął znaczących wyników. Skala realnego oddziaływania jest mało widoczna. Niemniej jednak warto zaznaczyć, że w okresie trwania naborów kierowane były w dużej ilości pytania o otwieranie mniejszych lub większych działalności gospodarczych, jest to pozytywny wydzźwięk do działań w przyszłości.	
5.	Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnego okresu programowania jest wskazane?
Pomimo braku znaczących wyników z zakresu przedsiębiorczości, zauważony został wzrost zainteresowania przez mieszkańców obszaru tematem działalności gospodarczych i rozwoju przedsiębiorczości. Zjawisko to winno być wskazówką przy opracowywaniu kolejnych edycji dokumentu.	
6.	W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie zatrudnienia?
Jednogłośnie potwierdzone zostało odchodzenie od działalności rolniczej i otwieranie działalności gospodarczych, jako korzystne dla lokalnego społeczeństwa oraz rozwoju gmin objętych obszarem LSR. Skutkiem takich działań będzie stworzenie miejsc pracy, możliwość zatrudnienia dla osób, które do tej pory miały z tym trudność i podejmowały się pracy poza obszarem zamieszkania.	
7.	W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego ?
Na obszar turystyki i dziedzictwa kulturowego pozytywny wpływ miały projekty realizowane w ramach LSR, były to zarówno przedsięwzięcia nastawione na budowanie potencjału w tych kierunkach, jak i te z odmiennym głównym kierunkiem rozwoju. Szczególnie pozytywnym odbiorem cieszą się przedsięwzięcia skupione na promowaniu produktów lokalnych, bezpośrednio związane z nimi działalności gospodarcze oraz organizowane cyklicznie wydarzenia skupiające aspekt dziedzictwa kulturowego.	
8.	W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego ?
Szukając kierunku rozwoju lokalnego z punktu widzenia turystyki wskazane jest dążenie do rozwiązań komplementarnych z innymi płaszczyznami działania. Projekty już zrealizowane potwierdzają zwiększoną skuteczność włączenia społeczności do realizacji projektów postawionych na rozwój turystyki. W kontekście podniesienia poziomu atrakcyjności turystycznej obszaru działania należy kontynuować zrealizowane przedsięwzięcia tj. rozbudowa infrastruktury turystycznej, promowanie charakterystycznych produktów i wydarzeń o znaczeniu lokalnym oraz promocja dziedzictwa kulturowego.	
9.	Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?

Realizowane w ramach LSR działania odbiły się pozytywnym wydźwiękiem oraz wysoką skutecznością w zakresie działań na potrzeby grup defaworyzowanych. Zwrócono jednak uwagę na niedostatecznie szczegółowe zdefiniowanie tych grup, wcześniejsza i dokładniejsza diagnoza występujących problemów pomogłaby postawić skonkretyzowane wnioski oraz podjąć odpowiednie działania.

10. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Analizując zrealizowane przedsięwzięcia pod kątem włączenia grup defaworyzowanych nie trudno zauważyć pozytywny wpływ projektów związanych z rozwojem przedsiębiorczości. W wielu realizacjach mianem wykluczonych społecznie zdefiniowano ludzi bezrobotnych, również tych długotrwale utrzymujących ten status, poziom tego zjawiska zmniejszył się wraz z ilością nowopowstałych w ramach działania LGD działalności gospodarczych. Można stwierdzić, iż wraz ze wzrostem poziomu przedsiębiorczości znacząco spadł poziom wykluczenia społecznego. Wpływ LSR na poziom wykluczenia społecznego przejawia się również w projektach małoskalowych, poprzez stworzenie zróżnicowanej oferty miejsc spotkań, kół zainteresowań, szkoleń i warsztatów, których LGD było inicjatorem.

11. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Jako perspektywiczny kierunek obrano podjęcie się w przyszłości rzetelnej diagnozy sytuacji środowisk marginalizowanych, tak by scharakteryzować w tym obszarze grupy potrzebujące wsparcia. Na podstawie wyników takiej diagnozy łatwiej będzie podjąć działania mające na celu ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego.

12. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?

Szerokie znaczenie pojęcia innowacyjności w przypadku projektów realizowanych w ramach LSR sprowadziło się do znaczenia lokalnego. Mimo optymistycznego podejścia wnioskodawców co do ocen wniosków pod kątem założeń innowacyjności końcowy wynik był niezadowolający.

13. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Biorąc pod uwagę lokalne podejście beneficjentów co do innowacyjności projektów, nie jest możliwe wyróżnienie któregoś w tym kierunku.

14. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?

W ramach współpracy miała miejsce realizacja trzech projektów, a kolejny jest aktualnie na etapie przygotowawczym. Cel pierwszego projektu sprowadza się do zachowania dziedzictwa kulturowego niematerialnego. Dwa kolejne przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury rekreacyjnej zostały zrealizowane na terenie każdej z gmin, którą obejmuje obszar działania współpracujących LGD. Za równo proces realizacji jak i jego efekty zostawiły pozytywny wydźwięk wśród partnerów współpracy oraz odbiorców.

15. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Biorąc pod uwagę dotychczasowe realizacje w partnerstwie i ich efektywność, nie zauważono potrzeby zmian formy podejmowanych we współpracy działań.

16. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?

Działania podejmowane w ramach LGD we współpracy z innymi podmiotami wybrzmiały pozytywną opinią zarówno wśród realizujących jak i odbiorców projektów. Doświadczenie oraz kompetencje podmiotów ze sobą współpracujących przyczyniły się do skutecznego procesu oraz efektywnych wyników realizacji projektów partnerskich.

17. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

Z praktycznego punktu widzenia działania podejmowane przez biuro LGD mają pozytywną opinie wśród beneficjentów. Wizerunek LGD jest kreowany i promowany bezwarunkowo poprzez kompleksowość udzielanego wsparcia.

18. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

W opinii członków LGD nie zauważono znaczących potrzeb zmian schematów działania, które przez wiele już podjętych projektów zostały wypracowane do zadowalającego i prężnie funkcjonującego systemu.

19.	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
Realizacja finansowa i rzeczowa LSR w całym procesie zyskała ogólną ocenę umiarkowanie dobrą, w trakcie można było napotkać problemy związane głównie z częścią finansową, wynikało to przede wszystkim z pojawiających się aktualizacji, uwag oraz złożoności wymagań z tym związanych.	
20.	Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
Na każdym z etapów realizacji poszczególnych projektów beneficjenci wykazywali potrzebę wytłumaczenia lub naprowadzenia, wynikało to z niejasnych i złożonych wymagań proceduralnych. Scharakteryzowany przez beneficjentów jako czasochłonny, wymagający i zbiurokratyzowany proces potrzebuje w znaczeniu dostępności uproszczenia.	
21.	Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
Narzucone kryteria były spójne z celami LSR, formalnie nie budziły kontrowersji wśród wnioskodawców, problematyczny okazał się brak obiektywizmu przez instytucje oceniające i punktujące projekty. Doskwierający był brak informacji dla LGD ze strony Urzędu Marszałkowskiego. Wskazywano na fakt konieczności ciągłej poprawy dokumentacji na etapie oceny przez Urząd Marszałkowski. Ze względu na fakt, że LGD jest najbliższą znaną instytucją beneficjentom całość działań, zarówno pozytywnych jak i negatywnych została przypisana LGD. W opinii członków LGD, selekcja i wybór projektów odbywał się sposobem zbyt skomplikowany i czasochłonny. Beneficjenci negatywnie opiniowali ten system, skłaniało ich to do podejmowania rezygnacji, bez względu na już poczynione kroki.	
22.	Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
Przyjęte wskaźniki zgodnie zostały pozytywnie ocenione, zwrócono uwagę na odpowiednio dobrane wskaźniki, konsekwentnie przedstawiające postęp na kolejnych etapach realizacji LSR.	
23.	Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
LGD w swojej działalności w znacznym stopniu stawia na pracę partnerską oraz terenową, co przyczynia się do powstawania relacji o różnym statucie. Pozytywnie oceniono realizację działań polegających na budowaniu powiązań oraz sieciowaniu międzyorganizacyjnym.	
24.	Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
Z punktu widzenia osób realizujących LSR potencjał rozwojowy jest odpowiednio wykorzystywany i promowany, natomiast osoby te nie były w stanie obiektywnie odpowiedzieć na to pytanie.	
25.	Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
Projekty zawarte w treści LSR przypisanymi celami i efektami wpisują się w potencjał rozwojowy danego obszaru. Podjęte działania umacniają potencjał obszaru LGD i powodują jego rozwój. Ponadto wskazywano na konieczność kontynuacji podjętych działań, ze względu na ich wysoką trafność i realne zapotrzebowanie wśród beneficjentów.	
26.	Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?
Przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie. Każdy z projektów jest badany pod kątem spójności i wpływu na pozostałe. LGD wskazuje tutaj widoczne przykłady tworzenia się reakcji łańcuchowej między kolejnymi realizowanymi projektami.	

IV.2 ocena według przyjętych kryteriów ewaluacyjnych

Odpowiedź na wyspecyfikowane pytania badawcze powinna zostać uzupełniona o odpowiedzi odnoszące się do klasycznych kryteriów ewaluacji. Analogicznie jak w przypadku pozostałych komponentów badania, wnioski sformułowano na podstawie badań jakościowych oraz analizy danych zastanych.

Trafność

Czy cele programu odpowiadają potrzebom?

Z udzielonych wypowiedzi można wywnioskować, iż założone w lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2022 cele wpasowały się w realne potrzeby obszaru i jego mieszkańców. Przyjęte do realizacji przedsięwzięcia zostały trafnie dobrane, w konsekwencji czego każdy z nich pozytywnie oddziałuje na jakość życia mieszkańców. Szczególnie dobrze w ocenie mieszkańców i LGD przebiegła realizacja projektów ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza w kontekście zakładania działalności gospodarczych oraz projekty sektora społecznego. Oczekiwania odbiorców zostały spełnione w zakresie aktywizacji społecznej, która przejawiała się głównie w organizowaniu spotkań tematycznych, warsztatów i szkoleń oraz wydarzeń lokalnych zrzeszających różne grupy społeczne.

Efektywność

Czy cele osiągnięto najniższym możliwym kosztem?

W dokumencie jednym ze wskazanych do osiągnięcia celów było wspieranie włączenia społecznego i poprawa warunków życia na obszarze LGD, w tym aspekcie realizacja i efekty pracy były zauważalne zarówno przez LGD jak i mieszkańców. Warto zaznaczyć pojawiające się opinie mówiące o komplementarności i złożoności obieranych działań, których oddziaływanie często przyczyniało się do realizacji dwóch lub więcej celów jednocześnie.

Niski poziom efektywności dotyczył projektów z zakresu przedsiębiorczości. Mówiono o mało widocznej skali realnego oddziaływania podjętych działań na rozwój przedsiębiorczości.

Problemy w osiągnięciu niektórych celów LSR można przypisać trudnościom związanym ze stroną formalną i proceduralną realizacji projektów. Aby wzmocnić efektywność, a cele osiągać najniższym kosztem, należy ukierunkować się na uproszczenie zasad i procedur oraz poprawienie praktyki relacji na poziomie instytucjonalnym.

Skuteczność

Czy to, co osiągnięto jest tym, co planowano?

Pomimo nieosiągnięcia wszystkich wyznaczonych wskaźników, których realizacja była problematyczna ze względu na częste aktualizacje i podnoszenie ich liczby, mocno zauważalny jest systematyczny progres. Jednym z ważniejszych osiągnięć niematerialnych jakie wskazywano jest budowanie w lokalnej społeczności świadomości związanej z lokalnym potencjałem rozwojowym oraz aktywizacja i wsparcie grup wykluczonych. Warto zaznaczyć, że zdaniem LGD i beneficjentów czynnikiem hamulcowym we wdrażaniu LSR są trudności wynikające z narzucanych wymagań, czasochłonności i mocnego biurokratyzowania. Jest to główny czynnik zniechęcający do podejmowania udziału w naborach oraz powodem rezygnacji.

Użyteczność/oddziaływanie

Czy efekty programu są korzystne dla różnych grup odbiorców?

Każdy z kierunków rozwoju wskazanych w LSR oraz przedsięwzięcia z nimi związane przyczyniły się do poprawy jakości życia różnych grup odbiorców. Warto wskazać tu efekty działań związanych z przedsiębiorczością, które przejawiały się w znacznej poprawie kondycji rynku pracy na obszarze obowiązywania oraz utworzeniu i wspieraniu wielu nowych działalności gospodarczych. Kolejną sferą korzystnego oddziaływania na zróżnicowane grupy są przedsięwzięcia infrastrukturalne, których realizacje były komplementarne z zadaniami z dziedziny turystyki, tworzenie takich zależności przyczyniło się do równomiernego rozwoju oraz budowaniu potencjału na całym obszarze. Szczególnym odbiorem cieszyły się także realizacje integrujące lokalną społeczność.

Trwałość

Czy efekty działania są trwałe, długookresowe?

Z inwestycyjnego punktu widzenia zrealizowane projekty mają charakter długotrwały. Nie zostało zdiagnozowane zagrożenie trwałości zrealizowanych przedsięwzięć. Na długookresowość i trwałość uzyskanych efektów znaczący wpływ ma społeczeństwo, stopień zaktywizowania i utrzymanie przez LGD wysokiego poziomu współpracy z różnymi grupami.

V Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje

V.1 Wnioski

1. Udało się osiągnąć wartości docelowe dla wskaźników oddziaływania dla pierwszego celu ogólnego, natomiast wskaźniki dla drugiego celu ogólnego nie osiągnęły jeszcze wartości zakładanych, natomiast są one na poziomie ponad 80% tych wartości.
2. Na podstawie oszacowania można uznać, że osiągnięty został docelowy poziom wskaźnika oddziaływania dla trzeciego celu ogólnego.
3. Wyraźnie największym problemem jest niski poziom realizacji wskaźników dotyczących powstawania nowych i utrzymywania istniejących miejsc pracy oraz powstawania nowych i rozwoju istniejących przedsiębiorstw. Tu widać, że poziom realizacji są bardzo niskie, a realizacja tych wskaźników nie zależy jedynie od LGD, ale też od wielu czynników zewnętrznych. Koniecznie należy zintensyfikować działania w tym zakresie. Mimo, że niemal co roku ogłaszane są nabory i składane wnioski, z których wiele otrzymuje finansowanie, wskaźniki realizacji wartości docelowych są nadal niskie.
4. Podobny problem może wystąpić w przypadku przedsięwzięcia 2.1.2, które dotyczy rozbudowy infrastruktury. Nawet w oparciu o rozpoczęte, ale jeszcze nie zakończone działania, wskaźnik realizacji jest poniżej 70%. W związku z obecną trudną sytuacją na rynku budowlanym (generalnie),

przewlekłością przetargów i procedur administracyjnych, może być trudno osiągnąć tu 100% poziomu realizacji.

5. Drobne uwagi dotyczą też kwestii niskiego poziomu realizacji i braku realnej perspektywy poprawy (w oparciu o uruchomione ale nie zakończone jeszcze działania) w przedsięwzięciu 3.2.1 czyli projektach współpracy i uczestnictwie przedstawicieli LGD w konferencjach/targach odbywających się poza terenem LGD.
6. W kwestii budżetu LGD osiągnęły zamierzone rezultaty dla celów ogólnych 1 i 2 w zakresie przyznanej pomocy. Z celem 3 wydaje się być problem i stąd może poziom realizacji przedsięwzięcia 3.2.1, o którym wspomniano powyżej. Nawet w zakresie przyznanej pomocy w odniesieniu do celu ogólnego 3 osiągnięto jedynie 85%.
7. Odnotowano niski poziom realizacji planu finansowego dotyczącego środków faktycznie wypłaconych. Może to wynikać z tego, że część działań ma dopiero podpisane umowy, ale nie doszło jeszcze do ich finansowania, lub część z wybranych działań nie została faktycznie zrealizowana. Jednak w większości wynika to z możliwości przedłużania przez beneficjentów terminów realizacji operacji. Jest to głównie spowodowane obecną sytuacją gospodarczą w kraju oraz trudnością ze sfinansowaniem inwestycji przez Beneficjentów (ograniczona dostępność towarów i surowców, wysokie ceny, deficyt pracowników).
8. Można wskazać, że docelowy poziom wskaźnika oddziaływania dla drugiego celu ogólnego został osiągnięty już na koniec roku 2021 ponieważ odsetek osób deklarujących odczuwanie takiej poprawy wyniósł 82,8% badanych.
9. Wszystkie gminy będące w obszarze działania LSR borykają się z ujemnym przyrostem naturalnym, jednak widoczne są zjawiska pozytywne - wzrost liczby pracujących wśród osób w wieku produkcyjnym, spadek bezrobocia, wzrost liczby pracujących na 1000 ludności, wzrost przeciętnego wynagrodzenia. Wśród zjawisk negatywnych należy wymienić jednak okresowy spadek dochodu gmin z podatków od osób fizycznych i prawnych.
10. Na obszarze funkcjonowania LSR zarejestrowanych było 77 organizacji pozarządowych, przy czym najwięcej, bo aż 28, w gminie Rejowiec Fabryczny.
11. 75% badanych uważa, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia. Ponadto większość respondentów pozytywnie ocenia rozwój ekonomiczny ich gminy.
12. Zaangażowanie mieszkańców w wydarzenia i działania podejmowane na terenie gminy jest jednym ze wskaźników efektywności działań LGD. W przypadku badanych mieszkańców obszaru na którym wdrażana jest ewaluowana LSR zaangażowanie to jest jednak stosunkowo niskie.
13. Większość badanych korzysta z oferty doradztwa/szkoleń/warsztatów organizowanych przez LGD. Wysoko oceniane są działania wobec wszystkich grup de faworyzowanych poza bezrobotnymi.

14. Ocena działań LGD związanych z dziedzictwem kulturowym jest zróżnicowana, dominują jednak oceny pozytywne.
15. Największa liczba wniosków złożonych oraz wybranych do finansowania to wnioski, które składane były w naborach poświęconych finansowaniu działań związanych z tworzeniem miejsc pracy, powstawaniem nowych i rozwijaniem istniejących podmiotów gospodarczych. Wskazuje to na trafnie zdiagnozowany problem w ramach LSR.
16. Odnotowano niedostateczną skuteczność działań promocyjnych związanych z rozwojem przedsiębiorczości na obszarze LGD. Badane osoby wskazywały na konieczność wdrożenia dodatkowych działań w związku z trudną procedurą uzyskiwania dofinansowania na podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej.

V.2 Rekomendacje

Rekomendacje stanowią otwarty katalog działań, które winno się podjąć w okresie bezpośrednio następującym po akceptacji treści niniejszego opracowania – Raport z ewaluacji wdrażania LSR lata 2016 – 2022 LGD PROMENADA S 12. Zasadniczym materiałem wyjściowym do opracowania przedmiotowego rozdziału stanowiły wyniki badań ankietowych oraz wywiady grupowe i pogłębione (z udziałem biura LGD, Zarządu LGD, Rady LGD oraz beneficjentów działań LGD).

Na podstawie wnikliwej analizy poniżej przedstawia się podstawowe rekomendacje:

1. Należy dokonać uproszczenia procedur związanych z komunikacją i wymianą informacji z Urzędem Marszałkowskim. Szczególnie istotne jest budowanie relacji na partnerskim poziomie pomiędzy instytucjami i ich reprezentantami.
2. Konieczne jest zwiększenie działań edukacyjnych związanych z promowaniem rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD. Należy rozważyć możliwość wcześniejszego informowania potencjalnych beneficjentów o terminach naborów. Należy również zweryfikować kartę oceny projektów pod kątem trudności spełnienia niektórych wymogów.
3. Rekomenduje się w możliwym zakresie poszerzenie działań związanych z interwencją infrastrukturalną, która jest bardzo dobrze oceniana i charakteryzuje się dużą efektywnością.
4. Zaleca się prowadzenie częstszych szkoleń edukacyjnych przygotowujących do prawidłowej realizacji projektów w ramach poszczególnych funduszy. Szkolenia powinny mieć charakter warsztatowy.
5. Rekomenduje się podjęcie szerszej współpracy i dialogu z instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie LSR. Badanie ewaluacyjne wprost dowiodło, że zasadnicza większość problemów związanych z funkcjonowaniem LGD ma charakter zewnętrzny i wymaga podejmowania działań na rzecz zwiększenia konsultacji zewnętrznych dla mieszkańców w celu zrozumienia mechanizmów funkcjonowania LGD.

6. W zakresie zewnętrznym, wskazuje się na trudność z dopełnieniem wszystkich procedur aplikacyjnych. Zgodnie z rekomendacją LGD, wnioski aplikacyjne powinny być prostsze w obsłudze, tak aby każdy mógł wypełnić na własną rękę, by nie było potrzeb wynajmu firm/osób w celu wypełnienia dokumentacji. Jest to mocno zbiurokratyzowany, sformalizowany proces pozyskiwania dofinansowania. Rekomenduje się powstanie szerszego systemu wsparcia wnioskodawców na poziomie LGD.
7. Konieczne są specjalistyczne szkolenia i bieżące wsparcie eksperckie pracowników LGD jako doradców wnioskodawców i beneficjentów. Konieczne jest wdrożenie mechanizmów pomocy beneficjentom już po podpisaniu umowy o dofinansowanie. Działania te pozwolą na usprawnienie procedury rozliczenia projektów.

Spis tabel

Tabela 1 Obligatoryjny zakres badania	6
Tabela 2 Opis gmin będących w obszarze LSR- dane demograficzne (dane w %)	10
Tabela 3 Opis gmin będących w obszarze LSR- rynek pracy.....	11
Tabela 4 Opis gmin będących w obszarze LSR- sytuacja gospodarcza.....	11
Tabela 5 Opis gmin będących w obszarze LSR- finanse publiczne i sektor pozarządowy	12
Tabela 6 Wskaźniki oddziaływania dla celów ogólnych	13
Tabela 7 Realizacja wskaźników rezultatu.....	14
Tabela 8 Realizacja wskaźników produktu.....	17
Tabela 9 Stopień realizacji celów – wskaźniki dedykowane przedsięwzięciom w LSR	21
Tabela 10 Analiza wykorzystania budżetu (pomoc przyznana)	24
Tabela 11 Analiza wykorzystania budżetu (pomoc wypłacona)	24
Tabela 12 Zestawienie przeprowadzonych naborów w badanym okresie	26
Tabela 13 Gmina zamieszkania respondentów	27
Tabela 14 Wiek respondentów	27
Tabela 15 Wykształcenie respondentów.....	28
Tabela 16 Status respondentów na rynku pracy.....	28
Tabela 17 Wielkość gospodarstwa rolnego	28
Tabela 18 Opinia na temat poprawy warunków do życia w gminie respondenta w stosunku do tych z 2014 roku.....	29
Tabela 19 Ocena warunków zamieszkiwania w gminie	29
Tabela 20 Opinie na temat rozwoju ekonomicznego gminy (w %).....	30
Tabela 21 Uczestnictwo w wydarzeniach, projektach realizowanych przez LGD PROMENADA S 12 (w %).....	30
Tabela 22 Ocena działań związanych z dziedzictwem lokalnym (w %)	31
Tabela 23 Znajomość obiektów turystyczno- rekreacyjnych (w %).....	32
Tabela 24 Uczestnictwo w szkoleniach/warsztatach i spotkaniach organizowanych przez LGD PROMENADA S 12 (dane w %).....	32
Tabela 25 Ocena działań podejmowanych przez LGD PROMENADA S 12 wobec grup defaworyzowanych (w %).....	33
Tabela 26 Ocena działań LGD na rzecz tworzących ją gmin w wybranych obszarach (w %)	34
Tabela 27 Źródła informacji o LGD	34
Tabela 28 Obszary, które respondenci dofinansowaliby gdyby mieli możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie.	35